

Srebrna medalja Apimondia podeljena reviji Slovenski čebelar - Vancouver 1999

Mednarodni čebelarski kongres Apimondie,
Ljubljana, 24.-29. avgust 2003

letnik CIV - leto 2002

11

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSLEM

Prostovoljni prispevki za Čebelarški center Slovenije 285

ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

Franc Panker: Čebelarjeva opravila v AŽ panju v novembru 286

Franc Prezelj: Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v novembru 288

Borut Preinfalk: Veterinarski nasveti v novembru 289

ČEBELARSKI KONGRES

Kongres Apimondia 2003 – zadnja novica Rastava Apiexpo 03 – Ponudba za čebelarška društva 290

Franc Šivic: Udeležili smo se srečanja nemško govorečih čebelarjev v Luksemburgu 291

Janez Gregori: Slovenske avtohtone pasme 292

BOLEZNI ČEBEL

Ivan Jurkovič: Vsaka generacija čebel prenese le en odmerek oksalne kisline 294

Ralph Bächler: Alternativno zatiranje varoe na trdnih temeljih 296

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Mihael Kamplet: Dve matici pod isto streho 297

Franc Rupar: Strokovna ekskurzija v Welldingen 299

Marjan Debelak: Ostal bi zgolj pri čmrlih, če bi jih lahko gledal celo leto 300

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Mihelič: 105 let organiziranega čebelarjenja na območju vzhodno od Ljubljane 302

NARAVNO ČEBELARJENJE

Mitja Zupančič: Ustanovitev sekcije ekoloških čebelarjev Slovenije 304

OBLETNICE

Tomaž Kališnik – 90-letnik 306

V SPOMIN

MALI OGLASI 308

MALI OGLASI 309

Voluntary Contributions for the Beekeepers' Centre of Slovenia

THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS

Franc Panker: Beekeepers Jobs in AŽ Hive in November

Franc Prezelj: Beekeepers Jobs in a multiple-Story Hive in November

Borut Preinfalk: Veterinary Advice for November

BEEKEEPERS' CONGRESS

The Apimondia 2003 Congress – Latest News – Apiexpo 03 – Offer for Beekeepers Societies

Franc Šivic: We Attended the Meeting of German Speaking Beekeepers in Luxembourg

Janez Gregori: Slovenian Autochthonous Breeds

BE DISEASES

Ivan Jurkovič: Each Generation of Bees Can Stand Only One Dose of Oxalic Acid

Ralph Bächler: Alternative Varroa Control Is Based on Solid Foundation

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

Mihael Kamplet: Two Queens Under the Same Roof

Franc Rupar: A Professional Excursion to Welldingen

Marjan Debelak: I Would Merely Stick to Bumblebees If I Could Watch Them All Year Round

FROM SOCIETY LIFE

Janez Mihelič: 105 Years of Organized Beekeeping in the Region East of Ljubljana

ECOLOGICAL BEEKEEPING

Mitja Zupančič: Foundation of the Ecological Beekeepers Section of Slovenia

ANNIVERSARIES

Tomaž Kališnik – a 90 Year Old

IN MEMORIAM

SMALL ADVERTISEMENTS

OBVESTILO VODSTVOM DRUŠTEV

Prosimo vodstva društev, da nam pošljete Vašo novo številko **transakcijskega računa zaradi izplačila subvencij (v kolikor nam nove številke TR ne boste sporočili, vam ne bomo mogli izplačati denarja za subvencijo)**. Obvestilo pošljite po pošti na naslov Čebelarška zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica ali na e-naslov barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si, lahko pa tudi po faksu **01/ 729 61 32**.

Po sklepu UO bomo za vsakega nečlana ČZS, za katerega bo čebelarško društvo uveljavljalo subvencijo, društvu zaračunali stroške obdelave vlog v višini **4.500 SIT**.

Prosimo tudi za **kopije vseh plačil (faks št. 01/ 729 61 32)**, ki jih nakazujete na naš poslovni račun, ker včasih niso razvidna plačila od kod prihajajo, predvsem za članarine! Pošljite tudi **vse spremembe oz. nove podatke o vodstvu društva**.

Tajništvo Čebelarške zveze Slovenije

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI za Čebelarški center Slovenije

Čebelarški center je od 26. maja letos odprt in ČZS pripravila za jesen dodatne programe, ki bodo obogatili njegovo ponudbo, še posebej takšne, ki bodo zanimivi za člane ČZS.

Seveda pa v celoti tudi še nismo poravnali vseh obveznosti do izvajalcev, zato prosimo vse čebelarje in društva, da predvsem zdaj, ko je vsak tolar oz. prispevek še posebej dragocen,

prispevate finančna sredstva za poplačilo obveznosti in za najnujnejšo opremo, predvsem predavalnic v ČZS.

Za Čebelarški center Slovenije so septembra prispevali naslednji čebelarji:

Ivan Bajc 2.000 SIT, Velikonja 5.000 SIT, Anton Sedmak, Koper 10.000 SIT, Kristina Potočnik, Komenda 2000 SIT, dr. Jože Korošec iz Ljubljane 10.000 SIT, France Oražem 30.000 SIT, Anton Razpotnik 5000 SIT, dr. Janez Poklukar 40.000 SIT, Stanislav Lunka 5.000 SIT.

PRISPEVKI ZA KIP ANTONA JANŠE NA ČEBELARSKEM CENTRU SLOVENIJE

Kot koordinator zbiranja prostovoljnih denarnih prispevkov za izdelavo in postavitev doprsnega kipa Antona Janše v Janševi dvorani Čebelarskega centra na Brdu pri Lukovici objavljam seznam čebelarskih društev in višino prispevkov, ki so jih posamezna društva prispevala za ta namen: ČD Besnica 24.000 SIT, ČD Bled 25.000 SIT, ČD Bohinj 11.600 SIT, ČD Breznica 10.000 SIT, ČD Cerklje 30.000 SIT, ČD Jesenice 14.000 SIT, ČD Kranj 20.000 SIT, ČD Lendava 11.000 SIT, ČD Medvode 50.000 SIT, ČD Poljane-Gor. vas 23.000 SIT, ČD Preddvor 10.000 SIT, ČD Rog. Slatina 16.000 SIT, ČD Selca 10.000 SIT, ČD Skaručna 14.000 SIT, ČD Škofja Loka 50.000 SIT, ČD Tržič 26.000 SIT, ČD Železniki 20.000 SIT, ČD Žiri 15.000 SIT.

V skladu z dogovorom s predstavniki posameznih društev, ki so prispevala finančna sredstva, smo presežek zbranih sredstev, to je 22.100 SIT, nakazali na ČZS za izdelavo in montažo napisne plošče ob kipu, na kateri bodo izpisani darovalci in višina zneska. Za sodelovanje se čebelarjem članom omenjenih društev osebno zahvaljujem.

Tajnik ČD Škofja Loka, Marijan Novak

Vsem iskrena zahvala. ČZS

PREDAVANJA V ČEBELARSKEM CENTRU SLOVENIJE

Čebelarje obveščamo, da bomo novembra 2002 v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici 8. pripravili za čebelarje in ljubitelje čebelarstva predavanja:

PREDAVANJA BODO OB PETKIH

15. novembra ob 18. uri – Francišek -Edvard Medija, *Alternativno zatiranje varoe s prikazom novega filma – Varoa ni vzrok za propad čebeljih družin.*

22. novembra ob 18. uri – Milan Vajda, *Sonaravni in biološki način čebelarjenja.*

29. novembra ob 18. uri – Dr. Marko Potočnik, *Alergijske in toksične reakcije po pikih čebel – preprečevanje in zdravljenje.* Po predavanju bo razgovor z zdravnikom.

Vstopnina za posamezno predavanje je 500 SIT. Plačali jo boste ob vstopu v dvorano ali na blagajni ČZS, vsak delavnik od 10. do 12. ure.

ČZS

Vabilo na Ambrožev ples 2002

Spoštovane čebelarke, cenjeni čebelarji in drugi!

V imenu Slovenskega akademskega čebelarskega društva vas vjudno vabim na Ambrožev ples, ki bo v soboto, 7. decembra 2002, ob 19. uri v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici. Cena za ples z večerjo in peštrim kulturno-zabavnim programom in srečolovom je 7.500 SIT na osebo. Znesek vplačate ob prijavi na Čebelarskem centru Slovenije. Ves morebitni presežek sredstev bomo namenili za poplačilo stroškov postavitve kapelice sv. Ambroža pri Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici. Prijavite se na Čebelarški zvezi Slovenije po telefonu 01/ 729 61 00 pri go. Barbari Zajc. Pri njej boste dobili tudi vse dodatne informacije.

Pridite, ne bo vam žal!

dr. Janez Poklukar, predsednik SAČD

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ PANJU V NOVEMBRU

Franc Panker, čebelarški mojster – Murska Sobota

Novembra čebelar nima kaj početi pri čebelah. Vse potrebno je opravil že septembra. Morda je kako sumljivo družino pregledal še oktobra ter ob tem premestil v sredino panja gnezdo tistih družin, ki so bile ob steni. S tem posegom je čebeljim družinam dokončno uredil gnezdo in jim omogočil dobre

razmere za uspešno prezimovanje in izzimitev. Čebelje družine imajo ta mesec že oblikovana čebelja gnezda, ki se po potrebi raztezajo ali krčijo, to pa je odvisno od zunanjih temperaturnih nihanj in močeh dejavnikov (**dražljajev**) iz okolice čebeljnaka. Čebelje gnezdo se navadno oblikuje tam, kjer se vali zadnja pokrita zalega. Čebele se združijo okoli matice, ki so jo čebele prenehale navadno hraniti. Zaradi spremenjene hrane matica ne zalega več. S tem omogoči mladim panjskim čebelam počitek in ohranjanje vseh življenjskih funkcij. Čebele izletavajo le ob toplih sončnih dneh, da se otrebijo in spretletijo. Če je v bližini čebeljnaka še kaj cvetočega rastlinja, naberejo še nekaj medicinske in cvetnega prahu. Čebelje družine se pripravljajo na zaslužen počitek. Svoje moči hranijo za prezimovanje in uspešno izzimitev. Ko bo matica proti koncu februarja zalegla prva jajčeca, se bo v čebelji družini začelo novo življenje in nov razvojni cikel. Naloga čebelarja je, da čebelam omogoči najboljše razmere za prezimovanje in uspešno izzimitev. Zato mora čebelar dobro poznati biologijo čebel, njihove navade in potrebe v razvojnem obdobju in obdobju prezimovanja.

Tako bo pri čebelarških opravilih naredil dosti manj napak in ne bo po nepotrebnem posegal v čebeljo družino. S tem si lahko prihrani precej časa in ga nameni za druga čebelarška opravila, čebelam pa prihrani nepotrebne strese in dodatno nepotrebno delo. To mu čebele bogato poplačajo.

KAJ BOMO PRI ČEBELAH POČELI NOVEMBRA?

- Zapažimo panje.
- Namestimo vabe in pasti za glodalce.
- Na brade panjev namestimo žične ovire, ki bodo pticam onemogočile dostop do žrel.
- Občasno obiščemo stojišče oziroma čebeljak in pregledamo, ali je vse na svojem mestu, odstranimo mrtve glodalce in na novo namestimo pasti.
- Razkužimo tla v čebelnjaku in pred čebelnjakom.
- Sortiramo satje in kuhamo voščine.
- Popravljamo panje in čebelarško opremo.
- Lotimo se morebitne posodobitve čebelarstva.
- Pripravljamo se na novo čebelarško sezono.
- Prebiramo čebelarško literaturo, da si osvežimo spomin.
- Glede izobraževanja menim, da mora vsak čebelar sam vedeti, kje ga čevelj žuli, in se temu prilagoditi.

PAŽENJE ČEBELJIH PANJEV

Čebelarji, ki čebelarimo v AŽ panjih, različno prezimujemo čebelje družine. Temu primerno mora biti tudi paženje. Pri nobenem načinu prezimovanja čebeljih družin pa ne smemo pretiravati z izdatnim paženjem in neustreznim pažnim materialom. Material mora prepuščati vlago, hkrati pa mora panje zava-

Lepo urenjen čebeljak Draga Horvata, Porabska 6, Gornja Radgona.

S časopisnim papirjem in valovito lepenko zapaženi AŽ panji.

rovati pred preprihom. Pri izbiri pažnega materiala moramo biti zelo previdni, nikakor pa ne smemo uporabiti takšnega, ki bi panj neprepustno zaprl. S tem bi povzročili kondenziranje vodnih hlapov v panju in veliko količino vlage. Kako pa vlažen panj vpliva na čebeljo družino, ki prezimuje v njem, je znano. Najprimernejši in najcenejši pažni material je časopisni papir ali valovita lepenka, odrezana po merah panja. Sam ju uporabljam že vrsto let, tako da sta zame tako rekoč nenadomestljiva. Če je časopis moker, ga preprosto zamenjam z novim. Po merah najbolj ustreza časnik Večer.

ZAKAJ ČEBELJE DRUŽINE PAŽIMO?

Pažimo jih zato, da zmanjšamo izgubo toplote in preprečimo preprih v panjih, hkrati pa zmanjšamo nihanja med zunanjo in notranjo temperaturo. S tem čebelam pomagamo, da jim panja ni treba greti s polno močjo. S tem se čebele manj izčrpavajo, porabijo pa tudi manj hrane. To je zelo pomembno v dolgotrajnih mrzlih zimskih dneh brez izletnih dni.

Kako čebele grejejo? Redkokateri čebelar ve, kako čebele grejejo gnezdo. Notranjost gruča in prostor čebele grejejo z drgetanjem mišic, zato prostor laže hladijo ali ventilirajo, kot pa grejejo.

ODBIRA SATJA IN KUHANJE VOŠČIN

Lepo mlado satje in lepo rumen vosek sta prva pogoja za uspešno čebelarjenje, hkrati pa sta tudi čebelarjevo ogledalo. Pridelati lep in čist čebelji vosek bi morala biti skrb vsakega čebelarja. Izdelovalci satnic lahko izdelajo lepe rumene satnice samo iz čistega čebeljega voska, ki mu niso primešane različne druge primese. To čebele takoj zaznajo. V čebelarškem žargonu rečemo, da satnic »ne primejo«.

KAKO PRIDELATI LEP RUMEN VOSEK?

Začne se pri odbiri satja za kuho. Satje razvrstimo po starosti v **tri kakovostne razrede**.

V **prvo kakovost** sodijo mlado polomljeno satje, mlado nepravilno ali izkrivljeno zgrajeno satje in voščeni pokrovci.

Druge kakovosti je mlajše, že zaleženo satje s trotovkami celicami ali satje, poškodovano pri točenju, trotovske satje, ki je bilo zaleženo eno sezono, in propolizirano mlado, še ne zaleženo satje. Takšnega satja matice nočejo zalegati, izogibajo pa se mu tudi čebele v medišču.

Tretje kakovosti je satje, ki slabo ali sploh ne prepušča svetlobe, ter tisto, ki je izdelano iz voska ki smo ga postrgali s podnice, satnikov ali matične rešetke. V nobenem čebelarstvu ne bi smelo biti zelo starih satov. Po končani odbiri satje izrežemo in ga ločeno po kakovosti damo v plastične vreče, da ga ne napade voščena vešča. Nato se lotimo čiščenja satnikov ter iz utorov in z okvirjev postrgamo ves vosek skupaj s propolisom. Tako očiščene satnike bomo dosti laže in bolje razkužili v vrelem natrijevem lugu. Ostrgan vosek, pomešan z nekaj propolisa, dodamo starim voščinam. Čebelar, ki ima le manjšo količino izločenih satov in drugih voščin, naj

kuha vse skupaj. Vendar mora vosek večkrat prekuhati in sproti odstranjevati usedlino. Dandanes je na trgu že precej kakovostne opreme za kuho voščin, koliko je praktična in gospodarna, pa je drugo vprašanje. V nobenem čebelarstvu ne bi smel manjkati **sončni topilnik**, v katerem bi čebelar občasno topil manjše količine voščin, ki se naberejo ob sprotnih opravilih. Zbrane voščine je treba čim prej prekuhati ali oddati v kuho, ker jih lahko uniči voščena vešča. Če bomo voščine kuhali sami, moramo seveda kupiti primerno opremo za kuho voščin. Pri tem opravilu je zelo pomembna pridobljena količina voska. Ta je v veliki meri odvisna od kakovosti in starosti voščin ter od načina pridobivanja čistega voska.

– Iz mladega deviškega satja, pokrovcev, pokrite trotovine, izrezane iz gradilnega sata, bomo pridobili do 90 odstotkov voska.

– Iz mladega zaleženega satja bomo pridobili do 70 odstotkov voska.

– Iz tri do pet let starega zaleženega satja bomo pridobili do 55 odstotkov voska.

– Staro satje (podplat) vsebuje do 30 odstotkov voska.

NAJPOGOSTEJŠE NAPAKE ČEBELARJEV PRI KUHI VOŠČIN

– Izbira neustrezne posode za kuho voščin.
– Dodajanje premajhne količine vode v posodo.
– Previsoka temperatura med kuho voščin.
– To, da voščin pred kuho ne ločijo po kakovosti.
– Dodajanje različnih količin kislin za čiščenje voska.

– Uporaba neustreznih stiskalnic (preveč porabljenega časa, energije in na koncu še slab izkoristek).

Najboljša je emajlirana posoda ali posoda iz nerjaveče pločevine, ki je odporna na kisline. V posodi mora biti vsaj polovica njene prostornine vode. Najboljša je mehka voda. Vosek mora zmerno vreti, a ne predolgo. Voščine morajo biti ustrezno odbrane, da si po nepotrebnem ne zmanjšamo pridobljene količine voska.

Oprema za kuhanje voščin. Lep vosek in lepo mlado satje sta ogledalo čebelarja.

Pri kuhi voščin ne dodajamo nobenih kislin. Niti pozneje, ko na fino prekuhavamo vosek. Dodamo lahko čajno žličko kuhinjske soli, odvisno od količine vode v posodi, v kateri kuhamo vosek. Po vsaki kuhi se mora vosek ohladiti, da lahko očistimo usedline. Na koncu, ko pridobimo lepe rumene kolobarje voska, te skupaj pretopimo v večje kolute.

Način in oprema, ki ju za kuhanje voščin in voska uporabljam že precej let in je za zdaj ne namevam zamenjati.

Prednost mojega načina kuhanja voščin je v tem, da kuhanih voščin ni treba stiskati, tako da odpadejo tudi druga, s tem povezana opravila. Ohlajen kolobar voska preprosto pobere iz posode. Odpadne kuhane voščine in vodo zlijem na kompostnik in vse skupaj pokrijem. S tem preprečim stikanje čebel po odpadnih voščinah, hkrati pa pridelam pre-

cej kakovostnega komposta. Ta način je zelo praktičen pri kuhi izrezane trotovine. Vse, kar mora čebelar storiti, ko voščine zavrejo, je, da vstavi prvo žično matično rešetko, prirezano na notranjo odprtino posode, nato vložek z gosto nerjavečo mrežo, na vse to vloži podstavek in vse skupaj obteži. Čisti vosek priplava na površje, se ohladi in strdi. Čebelar samo vzame lep kolobar strjenega voska iz posode. Tega pa mora še enkrat prekuhati, da se odstrani usedline.

Nasvet: NIKOLI ne dajte v predelavo satov s pokrito ali odkrito zalego To obvezno izrežite in sežgite. Prav tako **NIKOLI ne dajte v predelavo zalege od družin, ki so spomladi odmrla, ali družin, obolelih za kakršno koli boleznijo. To zalego prav tako izrežite in sežgite.**

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V NOVEMBRU

Franc Prezelj, čebelarski mojster

November je mesec, ko se temperatura že toliko zniža, da se rastline pripravljajo na zimsko spanje. Listopadne rastline odvržejo svojo poletno obleko, naše varovanke pa se vedejo temu primerno. Stisnejo se v zimsko gručo in jo razpustijo le tedaj, kadar se temperatura v senci

povzpne na več kot 13 °C. Take dneve čebele izrabijo za prelete okoli čebelnjaka, med katerimi se iztrebijo in pripravijo prostor za neprebavljive ostanke hrane med dolgotrajnim zimskim obdobjem. Vmesne občasne otoplitve zelo razbremenijo prebavne organe čebel, saj v zimskih mesecih ni prav dosti izletnih dni, ki bi jim to omogočili.

Zdaj je najprimernejši čas za letni obračun z varoo. Izlegla se je zadnja generacija čebel in odrasli osebkii varoe, ki v letnem obdobju večino časa preživijo na pokritih ličinkah čebel, so se preselili na odrasle čebele, na katerih jih pokrovci ne varujejo pred akaricidi. V tem času je zelo primerno zatiranje varoj z oksalno kislino. Način uporabe sredstev za zatiranje varoe je bil v Slovenskem čebelarju in drugih publikacijah vestnih veterinarjev, strokovnjakov za čebele, opisan že lani.

Tudi o škodljivosti uporabe različnih strupov za zatiranje povzročiteljev čebeljih bolezni je bilo že precej napisanega. Kljub temu mislim, da takšnih zapisov ni nikoli dovolj, saj se vedno znova pojavljajo podatki o uporabi nedovoljenih in pogosto tudi neznanih sredstev, ki puščajo strupene ostanke v medu in vosku, tako da ti ostanejo v panju tudi več let. Ne poznam čebelarja, ki bi v svoje lastno gospodinjstvo in v gospodinjstva svojih družinskih članov prinesel med iz tujega čebelnjaka, poznam pa

kar nekaj čebelarjev, za katere zanesljivo vem, da v panj vnašajo za človeka dokazano strupena sredstva za zatiranje varoe. Vse preveč mislimo le na to, kako bi se na najlažji način odkrižali varoe, ne upoštevamo pa posledic za lastno zdravje in zdravje naših kupcev. V zadnjih nekaj letih je bilo precej storjenega za zatiranje čebeljih bolezni na način, ki je prijazen do narave. Za boljše zdravje čebel je prav, da uporabljamo predvsem tehnološke rešitve in sredstva, ki v čebeljih pridelkih ne puščajo škodljivih ostankov. Več o tem lahko preberete v navodilih naših veterinarjev, ki jih redno objavljajo v Slovenskem čebelarju.

Čebelarjenje ob uporabi ukrepov, ki so bolj prijazni do čebel in okolja, zahteva nekaj več čebelarjevega truda in tudi truda ustreznih služb, organiziranih prav za ta namen. V zameno za več vložene delo dobimo res zdrave čebelje pridelke. Vsi člani verige, ki jo sestavljamo čebelarji, Čebelarska zveza in veterinarska podpora čebelarstvu, pa doslej brez dvoma nismo še naredili dovolj za miren zimski spanec.

Zimska sezona, čas mirovanja čebel, ne sme biti tudi čas čebelarjevega mirovanja. Narava v tem času nabira moči za novo rastno sezono, čebelarji pa imamo priložnost, da uredimo vtise in nova spoznanja iz prejšnje pašne sezone. Eno izmed takšnih je tudi spoznanje, do katerega sem se dokopal, ko smo med pripravo čebel na roj pripravljali vse potrebno za filmsko snemanje. Za čebelarja je to nekoliko nenavadno početje, zato seveda o kakih izkušnjah ni mogoče govoriti

Snemanje smo predvideli na dan, ko naj bi čebele po predvidevanjih naravno izrojile. To je odvisno tudi od predhodnih priprav. Roj naj bi bil v sredo, tako da bi ob morebitni zamudi dogajanje lahko po-

sneli še v naslednjih dveh dneh. V vmesnem času se je stara matica očitno izgubila, tako da roja tudi v četrtek in petek ni bilo. V petek so bili na žrelu pripravljenega panja od enajstih dopoldne do dveh popoldne le troti, čeprav so čebele iz sosednjih panjev veselo izletavale na pašo. Po drugi uri pa so izletavale samo posamične čebele.

Preden smo zapustili prizorišče, smo verando AŽ panja zaprli s kosom matične rešetke, da bi se čebele ob morebitnem roju vrnile v panj. S snemalcem Bojanom Kastelicem sva roj iz tega panja v nedeljo zvečer, potem ko se je usedel v vrh 8 metrov visoke hruške, ogrebla v pripravljen panj-koš in ga po-

stavila na njegovo mesto v čebelnjaku. V njem so čebele zdržale do torka popoldne, ko so po ličnicah panjev zapustile koš in se preselile v enega od sosednjih, naseljenih krانjičev. Brez najine pomoči bi roj najverjetneje naslednji dan odletel neznano kam.

Na verandi za roj pripravljenega panja, za zaporo iz matične rešetke, je bilo šest mrtvih mladih matic.

Iz doživetega je moč sklepati, da je vsako zapiranje matic v panj, s čimer naj bi preprečili pobeg roja, nesmiselno. Brez dvoma pa je počutje čebelarja, ki vedenja čebel ne spremlja vsak dan, zelo dobro ob misli, da so se čebele vrnile v matični panj, ne glede na to, kam so odletele.

VETERINARSKI NASVETI V NOVEMBRU

Borut Preinfalk, dr. vet. med.

November je bil nekdanj mesec, ko so čebelarji in čebele začeli zaslužiti zimski počitek. Ta praksa se je s pojavom varoe oz. z napredkom znanja v boju proti temu zajedavcu občutno spremenila. Čeprav Varoa destructor izvira iz tropskih krajev, se je s svojo izjemno sposobnostjo prilagajanja popolnoma prilagodila biološkemu ritmu evropske čebele (*Apis mellifera*). Prav tako kot čebele tudi varoa v zimskih mesecih preneha zalegati, preživijo pa samo dolgožive ali zimske varoe, ki prezimijo na odraslih čebelah. Zimske varoe se od letnih razlikujejo tudi po obliki, saj so bolj ploščate in vbočene, tako da se skoraj v celoti skrijejo med zadkove obročke čebele in jih je težko opaziti.

Čeprav bi bilo za čebele primernejše, da bi jih novembra pustili čim bolj pri miru, je korist od zimskega zatiranja varoe veliko večja kot škoda zaradi vznemirjenja, katerega posledica je le kratkotrajno povečanje porabe hrane. Prav mesec november je najprimernejši za zimsko zatiranje, predvsem zato, ker v normalnih vremenskih razmerah v panjih ni več zalege. Tako bo verjetno tudi letos, saj zalege že v začetku oktobra skoraj ni bilo več. Prav tako je zelo pomembno, da čebele, s katerih smo odstranili zajedavce, ohranijo več moči in energije za spomladansko nego zalege, več pa jih tudi preživi zimo. Navadno je novembra še vedno kar nekaj dni, ko je temperatura primerna za zimsko zatiranje, to je od +5 °C do +10 °C. Še največji problem pri zimskem zatiranju je prepričati čebelarje, da poseganje v panj novembra za čebele ni smrtno nevarno. Poseg je po navadi opravljen v nekaj minutah, in če panj že jeseni očistimo voščenih prizidkov na premičnih delih, se čebele med našim delom ne vznemirjajo preveč.

Metode zimskega zatiranja varoe podobno kot letne delimo glede na izbiro sredstva za zatiranje na kemične in alternativne metode. Od kemičnih sredstev sta še vedno v uporabi amitraz v sredstvu hemovar in kumafos kot pripravek perizin. Hemovar

uporabljamo kot razpršilec na vodni osnovi in ga brez poprejšnje priprave panja skozi žrelo vpihavamo vanj. Temperatura mora biti več kot +5 °C. Če je temperatura več kot +10 °C, lahko to sredstvo uporabimo na dimnih lističih – to je t. i. metoda fumigacije. Zadostuje šest kapljic na AŽ panj (tj. za približno 100 l prostornine).

Na območjih, na katerih smo že med letom opazili odpornost na amitraz, uporabimo perizin. To sredstvo uporabljamo v sladkorni raztopini in ga s plastično brizgo in posebnim plastičnim podaljškom pokapamo po čebelah. Če nimamo originalne priprave, lahko uporabimo tudi plastično prevleko za umetno osemenjevanje govedi. Pripravek nanese samo na ulice, ki so zasedene s čebelami. Pri tem si pomagamo z baterijsko svetilko. Če je medišče prazno, lahko čebele pokapamo kar skozi matično rešetko, sicer pa odstranimo plodiščna vratca, odriremo skrajni desni sat do stene in nato plastični nastavek uvedemo v ulico nad čebele, ga potisnemo do prednje stene, potem pa ga počasi izvlečemo in pritiskamo na bat brizge, dokler ne nakapamo ustrezne količine zdravila. Pri perizinu je to 5 ml na zasedeno ulico. Stekleničko perizina raztopimo v pol litra tople in sladkane vode – 150 g sladkorja na pol litra vode. Raztopina mora biti pred uporabo segreta na 35 °C.

Za vsa tekoča sredstva, ki jih vnašamo v panj, velja, da morajo biti segreta na 35 °C, in to ne glede na letni čas, zato je najbolje, da jih shranimo v primerno termosteklenico, ki jo uporabljamo samo za ta namen. Perizin uporabljamo izključno v obdobju, ko v panju ni zalege in je še najmanj dva meseca do prvega vnosa medicne v panj.

Izmed alternativnih sredstev v tem obdobju lahko uporabljamo le oksalno kislino. Glede na to, da perizin in oksalno kislino uporabljamo na enak način, priporočam uporabo oksalne kisline, saj je veliko manj toksična in ne pušča ostankov v medju. Metoda kapanja je za čebelarja tudi najbolj varna. Na

podlagi svojih izkušenj lahko trdim, da je oksalna kislina tudi zelo učinkovita, saj varoe odpadajo še ves teden po uporabi. Prednost oksalne kisline je tudi v tem, da jo pozimi uporabimo **samo enkrat!** Oksalno kislino si pripravimo tako, da v 1 l tople vode (približno 45 °C) raztopimo 60 g dihidrida oksalne kisline – kristalov oksalne kisline in 0,5 kg sladkorja. V vsako ulico, ki jo zasedajo čebele, nakapamo po 5 ml te raztopine. Če ne potrebujemo toliko pripravka, preračunamo količino za svoje potrebe. Za deset družin npr. zadostuje 3 dcl vode, 15 dag sladkorja in 20 g oksalne kisline.

Pri vsakem delu s sredstvi za zatiranje varoe moramo uporabljati osebna zaščitna sredstva, pripravljeno pa moramo imeti tudi vedro čiste vode in svežo brisačo, da si lahko takoj izperemo dele telesa, če bi si jih po nesreči poškropili z zdravili.

Vse opisane metode veljajo za listovne panje. Pri nakladnih panjih je aplikacija vseh sredstev veliko bolj preprosta, saj streho in pokrov le dvignemo in sredstva pokapamo neposredno po ulicah.

Pri vseh metodah zatiranja moramo na podnici nujno imeti testne mreže, da preverjamo odpadanje varoe. Za AŽ panje se mi je kot zelo praktična pokazala plastična testna mreža tipa Medja. Teden dni po zatiranju opravimo še kontrolo naravnega odpada, da ugotovimo, ali se ni morda pojavila odpornost.

Vse ostanke zdravil po koncu dela neškodljivo uničimo.

Če smo že poletni ukrepali, kot je bilo priporočeno v mesečnih navodilih, po zimskem zatiranju ni treba ukrepati vse do konca koštanjeve paše v prihodnjem letu.

KONGRES APIMONDIA 2003 – ZADNJA NOVICA

RAZSTAVA APIEXPO 03 – Ponudba za čebelarska društva

Na čebelarski razstavi APIEXPO 03 v okviru kongresa Apimondie v Ljubljani se bodo v dneh kongresa od 24. do 29. avgusta 2003 samo domači razstavljalci lahko predstavili na posebnih prodajnih stojnicah pred Cankarjevim domom, do njih pa bodo imeli brezplačen dostop vsi obiskovalci in prebivalci Ljubljane, zato bo na stojnicah pred dvoranami obisk kupcev in obiskovalcev še večji.

Stojnice lahko najamejo tudi čebelarska društva,

stroške najetja pa lahko vključijo v svoje letne programe, ki jih vsako leto predložijo občini; na ta način boste poravnali stroške najetja. Udeležba članov društva na razstavi Apimondie bo hkrati tudi promocija občine, v kateri deluje čebelarsko društvo.

Upravni odbori društev naj preučijo možnost najetja stojnice za nastop njihovih članov na razstavi v okviru kongresa Apimondie ali naj o tej možnosti obvestijo posameznike, ki bi bili zainteresirani za najetje stojnice ali razstavnega prostora. Ponudba je zelo ugodna za društva in posameznike iz okolice Ljubljane, ker jim ne bo treba plačevati stroškov za prenočevanje. Obstaja tudi možnost, da stojnico najameta dve društvi oz. dva ali več posameznikov skupaj. **Cena najetja stojnice je 150 EUR (ali okoli 34.000 SIT) za vseh pet dni, kolikor bo trajal kongres.**

Pokličite po telefonu, št. 01/729 61 14, ali pošljite sporočilo po elektronski pošti na naslov cebelarska.zveza.slo@siol.net in poslali vam bomo prijavnico. Ponudba velja do zasedbe stojnic in paviljonov.

PODOBOR ZA PROSTOVOLJCE poziva čebelarje, naj se kot prostovoljci prijavijo za delo na kongresu Apimondie 2003. Vse, ki bi želeli sodelovati, prosijo, da se prijavijo predsedniku pododbora g. Preinfalku, dr. vet. med., tel.: 041 650 158.

Čebelarstvo Pavlin iz Semiča se že pripravlja na kongres Apimondie leta 2003.

UDELEŽILI SMO SE SREČANJA NEMŠKO GOVOREČIH ČEBELARJEV V LUKSEMBURGU

Franc Sivic

Zadnje dni septembra je bil v mestecu Clervaux že 82. kongres čebelarjev iz Nemčije, Avstrije, Švice, Južne Tirolske, Luksemburga in Lichtensteina, ob robu kongresa pa je bila tudi pregledna razstava čebelarstva opreme, literature in čebeljih pridelkov. Srečanje bi lahko imenovali tudi miniaturna kopija Apimondie, saj ga vsakič pripravijo v drugi državi, in to v letu, ko sicer ni kongresa svetovne organizacije.

Nanj nas je opozoril naš rojak Lojze Ivanec. Svetoval nam je, naj pridemo v Clervaux in tam čim bolj pestro predstavimo Apimondio 2003 v Ljubljani, saj lahko z dobro izbiro informacijskega gradiva in z osebnimi stiki pridobimo veliko potencialnih obiskovalcev Slovenije v prihodnjem letu. Tako smo se na hitro odločili in odpotovali v Luksemburg Ivan Jurkovič, moja soproga in jaz. G. Ivanec nam je ljubeznivo odstopil svoj razstaveni prostor v najbolj obiskanem delu sejmišča in nam rezerviral prenočišče v bližnjem hotelu, stroške potovanja in bivanja pa smo si plačali sami.

Po mojih ocenah se je kongresa udeležilo približno 1500 ljudi. Če pomislimo, da se vsakoletnega čebelarstva srečanja v Celju udeleži več kot 2000 slovenskih čebelarjev, vseh Slovencev pa je manj kot dva milijona, potem lahko rečemo, da smo pravi čebelarski narod, in da po zavesti o pripadnosti svoji stanovski organizaciji prekašamo vse druge narode na svetu. In na to smo upravičeno lahko ponosni.

Ker smo bili v naši odpravi trije, smo se na razstavnem prostoru lahko menjavali, tako da mi je uspelo prisluhniti tudi najbolj zanimivemu dogajanju v konferenčni dvorani.

Naj omenim predvsem uvodno predavanje 43-letnega predstojnika nemškega čebelarstva inštituta Kirchain dr. Ralpa Böhlerja o raziskavah čebel na odpornost proti varo. Pred tremi leti se je s hrvaškimi kolegi dogovoril, da na jadranskem otoku Unije izvede poskus, na podlagi katerega bi ugotovil, koliko časa so sposobne preživeti čebele različnih rodov iz Evrope,

Na našem razstavnem prostoru je bilo vedno živahno. Najbolj smo bili počaščeni, ko nas je obiskal predsednik nemške čebelarstva zveze in hkrati podpredsednik Apimondie dr. Erich Schiferstein s soprogo in se zanimal, kako potekajo naše priprave na kongres.

ne da bi jih kakor koli zdravili proti varozi. Tako so maja 2000 na Unije pripeljali kar 117 naseljenih panjev, v katerih je bilo 14 različnih rodov rumene italijanske, črne nemške, sive kranjske in buckfaške pasme. Vse družine so bile v začetku poskusa enakomerno umetno okužene z varoami. Do oktobra leta 2001 jih je preživelo 22, do pomladi leta 2002 pa 19. Dr. Böhler meni, da bi jih preživelo več, a so svoje prispevali pogosti zimski viharji in vroča, suha poletja, med katerimi čebele v naravi niso našle dovolj hrane. Pričakoval je tudi, da se bo izkazala domača hrvaška čebela, ki naj bi bila prilagojena jadranskemu podebju, pa je, žal, ni bilo med preživeli.

Znanstveniki so si edini, da so rezultati poskusa na Unijah spodbudni za prihodnje nove raziskave. Preživle družine, ki so se dve leti uspešno upirale smrtni-

Da je bilo razpoloženje odlično, dokazuje tale posnetek z razstavnega prostora naših sosedov Avstrijcev.

Foto: Franc Sivic

Najpogostejši obiskovalci so bili švicarski čebelarji, zlasti pa predsednik Zveze nemško in retoromansko govorečih čebelarjev Švice g. Hanspeter Fischer.

mu sovražniku, so nadvse dragocen izhodiščni material za selekcijo na varozo odpornih rodov.

V tem in še enem predavanju sem slišal dokaj izčrpno poročilo o »čudežnem« čebeljem rodu iz okolice daljnega Vladivostoka, ki ga imenujejo »primorski«. Vladivostok je namreč glavno mesto tako imenovanega Primorskega okrožja. Tam je nekaj prebivala Apis cerana, tista vrsta, na kateri že milijone let živi varoa, in je torej po naravi odporna proti temu zajedavcu. V začetku 19. stoletja so se tam naselili po večini Ukrajinci in prinesli s seboj domačo sivo čebelo. Ta je seveda prišla v stik z varoo. Poročil o tem, kaj se je dogajalo v 150 letih s čebelami v Primorskem okrožju ni, vendar je siva ukrajinska čebela očitno preživela in v tem obdobju razvila določene obrambne sposobnosti. Leta 1952 so na njej prvič odkrili varoo. Ker so te čebele odlične medarice, so jih Rusi leta 1960 prenesli v zahodni del države, od tam pa so z varoo sčasoma okužile Srednjo Evropo.

Leta 1995 je v Vladivostok prispel podjetni Američan Tom Rinderer in v bližini tega mesta naredil poskus s 50 čebeljimi družinami v DB panjih. Podoben poskus je sočasno potekal tudi v Združenih državah. Po 15 mesecih se je napadenost zalege pri rodu »primorski« povečala za 7 odstotkov, pri rumenih čebelah v Lusiani pa celo za 33 odstotkov. To je že kazalo na začetek propadanja ameriških čebel.

Leta 1997 so iz Vladivostoka v Združene države uvozili prvih 40 matic in jih začeli preizkušati v karanteni na nekem izoliranem otoku. Ugotovili so, da so glede odpornosti na varoo tudi med njimi razlike in da je potrebna nadaljnja izbira. Že dve leti pozneje so se prve selekcionirane matice pojavile na tržišču. Njihova cena je bila astronomska: 500 ameriških dolarjev za eno

samo matico. Pozneje so se pojavile umetno oplojene matice, ki so stale od 50 do 200 dolarjev.

Rod »primorski« je vsekakor zelo obetajoč, vendar je po mnenju številnih čebelarjev praktikov prezgodaj govoriti, da bo s tem problem varoze kmalu rešen. Veliko bo še treba postoriti pri odbiri in tudi precej vode bo še preteklo po Misisipiju, preden bomo lahko pozabili na sintetična in alternativna sredstva proti varoi.

Na nekega zelo nevarnega zajedavca, ki rad napada čebelarje, pa je opozoril dr. Georg Jacobs iz Luksemburga; to je klop, ki prenaša borelijo. Zadnje čase povzroča kar precej strahu zlasti med prevažalci na gozdno pašo, saj se pojavlja vedno več okužb z limfno boreliozo. Imeli smo celo priložnost poslušati pričevanje o križevem potu obolelega čebelarja, ki ga je v gozdu pri delu s čebelami okužil klop.

Navedel sem le nekaj zanimivejših tem, ki sem jih utegnul poslušati v konferenčni dvorani. Na našem razstavnem prostoru pa so se v štirih dneh zvrstili številni obiskovalci in med njimi tudi vsi predsedniki nacionalnih čebelarskih združenj. Približno dvesto jih je potrdilo, da se bodo udeležili kongresa v Ljubljani, med njimi trije pomembni razstavljavci. Po mojem je to velik uspeh. Zadovoljen je bil tudi naš prijatelj Ivan Jurkovič, ki je mednarodni javnosti predstavil svoj sublimator oksalne kisline. Za svoj izum, za katerega vsi želimo, da bi prodril v čebelarsko prakso, je požel veliko pohval.

Na koncu bi se rad zahvalil g. Lojzetu Ivancu za njegov prispevek pri organizaciji predstavitve Apimondie 2003. Upam, da bo še naprej neutrudno pomagal pri promociji našega kongresa in da mu bo prihodnje leto uspelo pripeljati v Ljubljano veliko francoskih čebelarjev.

OGLEJTE SI DOMAČO STRAN ČZS NA INTERNETU

<http://www.cebelarska-zveza-slo.si>

SLOVENSKE AVTOHTONE PASME

Kranjska čebela (*Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879)

Janez Gregori, prof. biol.

Pred vstopom v Evropo mora Slovenija še marsikaj urediti, da se bo pozneje v družbi drugih narodov vedelo, »čigavo je kaj« – in vedelo tudi za posledice, ki izhajajo iz tega. Zdrnila nas je zgodba o lipicancih, ko so tujci začeli dokazovati, da so pravzaprav njihovi. In podobno bi tudi kranjsko čebelo marsikdo želel imeti za svojo. Zato je nujno, da vztrajno ponavljamo in dokazujemo, da je kranjska naša avtohtona pasma in da si je nihče drug ne more lastiti. Naše argumente bodo lahko s pridom uporabljali tudi pogajalci za vstop v Evropsko unijo, točneje, z argumenti jih mora oskrbeti stroka.

Slovenci imamo čedno število avtohtonih pasem domačih živali. Predstavljene so v knjižici »Ohranjene slovenske avtohtone domače živali«, ki jo je leta 1999 izdala Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Domžale. Da bi bila o naših pasmah obveščena čim širša, tudi tuja javnost, Oddelek za zootehniko med drugim uporablja tudi enega najučinkovitejših elektronskih medijev, medmrežja.

Ima svojo domačo stran (http://www.bfro.uni-lj.si/zoo/publikacije/avtohtone_pasme/), na kateri so v slovensčini in angleščini predstavljene naše avtohtone pasme. Zdjaj jim dela družbo tudi kranjska čebela. Ker pa je dostop do medmrežja za marsikoga še ovira, celotno besedilo objavljamo tudi v našem glasilu. Poudariti moramo, da v predstavitvi kranjske navajamo samo vzrejevalce matice oziroma trgovce s kranjsko čebelo na ozemlju zdajšnje Slovenije, ki so delovali že pred letom 1879, ko je bila kranjska opisana kot samostojna pasma (podvrsta) in so na ta opis lahko vplivali.

Med slovenskimi avtohtonimi pasmami domačih živali je kranjska čebela geografsko najbolj razširjena, saj z njo čebelarijo na vseh celinah. V Evropi so po večini 4 pasme medonosnih čebel: (1) italijanska čebela (*A. mellifera ligustica*), ki je bila prvotno razširjena predvsem na Apeninskem polotoku, (2) kavkaška čebela (*A. m. caucasica*) na območju Kavkaza, (3) temna čebela (*A. m. mellifera*) je bila prvotno razširjena v delu srednje, v za-

hodni in severni Evropi ter (4) kranjska čebela ali kranjska sivka (*A. m. carnica*), ki je bila prvotno razširjena na ozemlju Slovenije, pa tudi sosednje Koroške, vzdolžno do Romunije in Bolgarije. Njeni hitinasti zadkovi obročki so temni, s svetlo sivimi do rumenkastimi dlačicami. Med evropskimi pasmami je najbolj siva (od tod ime sivka). V svetovnem čebelarstvu sta gospodarsko najpomembnejši kranjska in italijanska čebela.

In zakaj je kranjska čebela tako cenjena med čebelarji? Znan je po nabiralni vnemi in zato nabere največjo količino medu. Ni napadalna, zato je delo z njo lažje kot z drugimi pasmami. Prav mirnost je v današnjem času še kako pomembna lastnost, saj številni čebelarji v bližini svojega domovanja, v naseljih, kjer bi agresivne čebele lahko povzročale nevšečnosti. Kranjska čebela je znana po svoji odpornosti na bolezni. Prezimuje v razmeroma majhnih družinah, spomladanski razvoj pa je zelo buren, zato take družine lahko izrabijo že zgodnje pašne. Edini očitak, ki ga je deležna v današnjem času, je njena poudarjena rojnost. Nekdaj so čebelarji cenili prav to lastnost, saj so želeli z rojenjem dobiti čim več družin, ki so jih nato odpeljali na glavno pašo, na ajdo, ki zacveti šele avgusta.

Naši predniki so čebelarili s kranjsko čebelo, in to uspešno. O zakoreninjenosti te dejavnosti pri naših ljudeh pričajo starejši pisni, med njimi tudi J. V. Valvasor (1641–1693) in J. A. Scopoli (1723–1788). Z njo so se pečali predvsem duhovniki, pa učitelji in kmečki živelj; h gospodarskemu posloplju in vrtu je sodil tudi manjši čebelnjak. Med čebelarji so bili tudi posamezniki, ki so se trudili za napredek svoje dejavnosti. Pravi mecen in velečebelar v 18. stol. je bil Peter Pavel Glavar (1721–1784), ki je za napredek čebelarstva žrtvoval veliko osebnih naporov in denarja. V njegovem času je živel tudi čebelar, katerega vpliv je segel tudi daleč čez meje Kranjske. To je bil v Breznici na Gorenjskem rojeni Anton Janša (1734–1773), ki je na ukaz cesarice Marije Terezije postal prvi avstroogorski učitelj čebelarstva. Kljub temu da je umrl star komaj 39 let, sta njegovo učenje in znanje pustila globoko sled.

Prvi, ki je ponesel v tujino obvestilo o kranjski čebeli kot posebni pasmi, je bil baron E. Rothschild (1836–1909; tudi imeni Ravenegg in Rožič) iz Podsmreke pri Višnji Gori. Leta 1857. je v reviji *Bienenzeitung* iz Eichstedta priobčil članek »Aus Unterkrain«, »Z Dolenske«, v katerem govori o tamkajšnji čebeli in jo imenuje »kranjska« torej »kranjska«. Obvestilo je sprožilo tudi nasprotovanja: baron Berlepsch, takratna nesporna nemška čebelarska avtoriteta in eden od izdajateljev omenjene revije, je s svojim odklonilnim stališčem do kranjske čebele in neutemeljenimi napadi nanjo, saj je sploh ni poznal, sprožil veliko zanimanje zanjo. Čebelarji po Evropi so se začeli živo zanimati za to čebelo in po prvih uspehih so Rothschildu dobesedno zasuli z naročili. S poslanimi čebelami so bili več kot zadovoljni. Približno 1863. leta je župnik Morbitzer z Moravskega, ki je tudi preizkusil kranjsko čebelo, obrnil pozornost moravskega čebelarskega društva na to pasmo. Dr. Ziwanški iz Brna je priporočal ustanovitev trgovskega čebelarskega središča v Podsmreki pri Višnji Gori, kar se je tudi zgodilo. Že v prvih treh letih obstoja je razposlalo po vsem svetu vsaj 3000 družin in matic. Vsega je razposlalo več kot 100.000 panjev s čebelami (SBL III, 1960–1971, 143). Osnova za tako uspešno trgovanje je bil panj kranjč, ki je bil preprost, primeren za zlaganje v skladovnice in za prevažanje.

Za čebele s Kranjskega so se začeli zanimati tudi tuji strokovnjaki, ki so se ukvarjali s sistematično čebel. Tako je Pollmann leta 1879 izdal knjižico »Vrednost različnih čebeljih pasem in njihovih varietet, določena po presoji ug-

lednih čebelarjev« (*Werth der verschiedenen Bienenrassen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienenzüchter*). V njej med drugim obravnava tudi kranjsko čebelo in jo prvič imenuje z znanstvenim imenom *Apis mellifica carnica* in z nemškim die kranische Biene in die kraner Biene. Pri njeni predstavitvi navaja različne sodobne čebelarske strokovnjake in njihovo mnenje o njej. Le to je skoraj brez izjeme pohvalno. Sam ugotavlja, da najlepše kranjce dobavlja baron von Rothschild.

Rothschild je bil prvi izvoznik kranjske čebele in kmalu so mu sledili številni drugi. Med njimi je bil prav gotovo največji in najbolj prodoren Mihael Ambrožič (1846–1904) iz Mojstrane, ki je trgovino s kranjskimi čebelami zastavil zelo širokopotezno. Izvažal jih je tako rekoč po vsem svetu, eno pošiljko je poslal celo v Vladivostok. Od leta 1872 do 1904 je razposlal skoraj 40.000 panjev čebel (F. Rojina, Slovenski čebelar, 1904, 123), po nekaterih podatkih pa celo 74.343 kranjčev in matic (Z. Koplan, ustno).

Za promocijo kranjske čebele je bilo pomembno tudi glasilo Slovenska čebela, ki je začelo izhajati leta 1873. Vzporedno je izhajalo tudi glasilo v nemščini, Die Kranische Biene, ki ga je urejal sam Rothschild.

Pri dokazovanju, da je kranjska čebela slovenska pasma, je pomembno dejstvo, da so do leta 1879, ko jo je Pollmann opisal in jo imenoval kranjsko, trgovci z ozemlja Kranjske izvozili na tisoče panjev s čebeljimi družinami. Še pozneje, do 1. svetovne vojne, so bili vsi trgovci, ki so trgovali s kranjsko čebelo, na južni strani Karavank, to je na ozemlju Kranjske. Prav njim gre zasluga, da jo je spoznal širni čebelarski svet, strokovnjaki pa so ji dali znanstveno ime.

Čprav kranjska čebela prednjači pred drugimi, so jo pri nas vendarle pogosto ogrožale predvsem tuje pasme, ki so jih nekateri čebelarji prinašali iz tujine. Zato so napore za ohranitev kranjske čebele že stari. Najbolj razločno je postavljena zahteva po njenem varstvu v znameniti Spomenici Odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pri Muzejskem društvu za Slovenijo, objavljeni leta 1920. Tam beremo: »Varuje naj se tudi kranjska čebela kot naravni spomenik, dokler ne izide nov čebelarski zakon, ki naj zadošča potrebam varstva te pasme. Na Kranjskem in sosednjem delu Koroške se je razvila tekoma stoletij posebna pasma vrste *Apis mellifica L.*, ki ima stalne bistvene lastnosti in ki jo znatno razlikujejo in tudi odlikujejo od vseh krajevnihi pasem. S prirodopisnega in narodnogospodarskega stališča je potrebno, da se kranjska pasma ohrani. Nevarnost, ki preti tej pasmi, ne obstoji v tem, da bi se čebelarstvo v naših krajih opustilo, marveč le v tem, da bi se ta pasma ne pomešala z drugimi pasmami in bi izgubila na ta način svoje specifične vrline. Zato naj se prepove uvoz živih čebel in matic v kraje, kjer je doma kranjska čebela. Ker se naša pasma najbolj množi (roji), tudi potrebe po uvozu ni, tudi če bi se čebelarstvo še tako širilo.« Tako leta 1920!

Zahteva, postavljena v Spomenici se je končno uresničila. Zakon o živinoreji (Ur. list RS, št. 18/2002) v 70. členu določa, da »zaradi varovanja obstoja avtohtone kranjske čebele na območju Republike Slovenije nista dovoljena reja in promet s plemenskimi materialom drugih pasem čebel«. Uresničevanje te določbe bo v veliki meri temeljilo na ozaveščenosti in poštenju čebelarjev, saj je nadzor nad njo težko izvedljiv. Upajamo, da ne bodo neodgovorni posamezniki še vedno vnašali matic tujih pasem ali križancev, v želji, da bi uspešneje čebelarili. Rezultat takšnega početja je namreč ta, da se poleg genskega onesnaževanja kranjske čebele med drugim pojavlja vse večja agresivnost čebel, kar je v popolnem nasprotju s sodobnimi trendi selekcije, da bi imeli čim bolj miroljubne čebele. In kranjica to prav gotovo je.

Bolezni čebel

VSAKA GENERACIJA ČEBEL PRENESE LE EN ODMEREK OKSALNE KISLINE

Moje izkušnje – Zakaj izparevanje oksalne kisline s thermosublimator®-jem?

Ivan Jurković

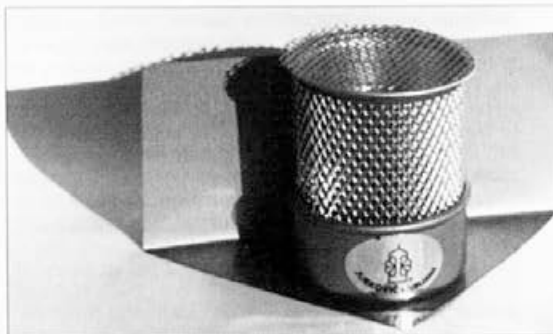
Zatiranje varoe z oksalno kislino je postalo v zahodnih, čebelarstvo razvitih državah v zadnjem času najpogostejši način boja proti temu zajedavcu, saj je ta način zdravljenja zelo učinkovit. V dvajsetih letih boja proti varoi smo uporabili več kot 20 različnih sredstev, med njimi tudi veliko takšnih, ki so v vosku in medu puščala ostanke in zmanjšala njihovo uporabnost.

Zakaj si oksalna kislina tako počasi in z veliko previdnostjo pridobiva mesto, ki ji pripada? Oksalna kislina je sredstvo, s katerim zatiramo varoo predvsem v zimskih mesecih, ko so družine brez zalege, saj nima nobega vpliva na varoo v zalegi. Čebelarji pa se le s težavo odločajo za odpiranje panjev in zdravljenje v zimskem času. Večina jih še zdaj verjame, da zimo prestanejo le dobro odele čebele, okoli katerih vlada popoln mir. Tudi odmerki, tj. količine, ki so potrebne, da uničijo varoo in hkrati ne prizadenejo čebel, so bili ugotovljeni počasi, največkrat z dolgotrajnim preizkušanjem. Vzodbude so prihajale iz daljnega Kazahstana, kjer so bili prisiljeni uporabljati oksalno kislino, ker je bilo to edino sredstvo, ki so ga imeli. Tam so prav tako ugotovili, da varoa tudi po 20 letih uporabe ni postala odporna na oksalno kislino.

Oksalna kislina začne izparevati pri temperaturi več kot 157 °C; najprej se utekočini in nato preide v hlape, ki so lažji od zraka in se hitro dvigajo. Zelo dražijo dihalne organe in nas silijo na kašelj. Pri delu moramo biti previdni: oddaljiti se moramo od kraja izparevanja ali nositi ustrezna zaščitna sredstva, predvsem masko, očala in rokavice.

Moji poizkusni panji ob Kolpi.

Foto: I. Jurković

Thermosublimator®

Da bi izpopolnili način izparevanja, so v Nemčiji izdelali grelec z močjo 150 W, ki ga segreva električni tok iz omrežja ali iz baterije. Potisnejo ga skozi žrelo panja, pod čebelje gnezdo. Ta način zelo razburi čebele, tako da te po mojih izkušnjah napadejo grelec, se ožigajo in razpihavajo kristale oksalne kisline. Uparjalnik je težko potisniti skozi žrelo AŽ panja, delo z njim pa je tudi zamudno.

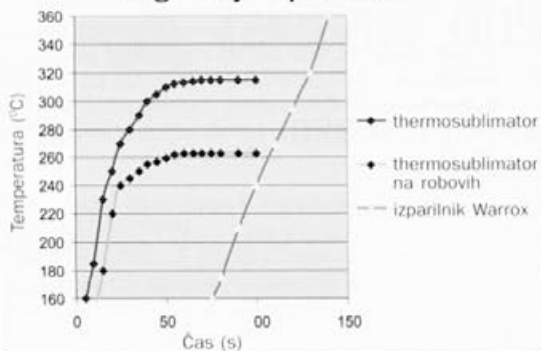
Hlapi oksalne kisline, ki nastanejo pri segrevanju, se hitro dvigajo in hitro kondenzirajo. Zato je najučinkoviteje, če namestimo uparjalnike spodaj, pod čebeljo družino. Hlapi se usedajo na vse dele panja, satja in čebele. Koncentracija v panju se stopnjuje od vrha proti dnu, vendar hlapi oksalne kisline le redkokdaj sežejo do tja. Pri izparevanju oksalne kisline za čebeljim gnezdom ali nad njim pustimo žrelo panja odprto. Hlapi, ki pridejo iz žrela, nam kažejo, da je bilo izparevanje učinkovito.

THERMOSUBLIMATOR®

Tudi sam sem izdelal dva električna izparilnika, a z njima nisem bil povsem zadovoljen. Razmišljal sem o preprostejših rešitvah in po daljšem preizkušanju izdelal napravo, ki sem jo še večkrat izpopolnil, tako da sem s svojo zadnjo rešitvijo zadovoljen.

Iz obeh krivulj je razvidno, da se začne izparevanje oksalne kisline v thermosublimator®-ju, kot sem poimenoval svojo napravo, po eni sekundi, pri izparilnikih, gretih z elektriko, pa šele po 60 sekundah. To seveda podaljša čas zatiranja. Še pomembneje je, da thermosublimator® ne preseže temperature, pri kateri oksalna kislina razpade (v ogljikov dioksid in mravljinčno kislino ...), saj bi to zmanjšalo učinek zatiranja varoo.

Segrevanje izparilnikov

Zvišanje temperature pri električnem izparilniku in thermosublimator@ju

V mojem čebelnjaku se je v praksi pokazalo, da je učinkoviteje, če oksalna kislina ne izpari prehitro, ker tako enakomerneje prekrrije vse čebele in njihove dele in ker zaradi tega lahko uporabimo manjšo količino kisline.

Zakaj poleg doslej znanih in uspešnih načinov zatiranja varoe z oksalno kislino še izparevanje?

– Z izparevanjem oksalne kisline dobimo bolj fine delce, ki se najbolj enakomerno porazdelijo po panju, satju in čebelah, zato dosežejo vse dele v panju.

– Ta način vnašanja kisline v panj omogoča manjše odmerke, zato je za doseganje enakega učinka potrebna manjša količina sredstva kot pri metodi kapanja in metodi pršenja.

– Zatiranje je mogoče pri nižjih temperaturah, vendar ne nižjih od +4 °C.

– Med doslej znanimi sredstvi je oksalna kislina

najcenejše in najučinkovitejše sredstvo za zatiranje varoe, v čebeljih pridelkih ne pušča ostankov in ob pravilni uporabi ne škoduje čebelarju (dr. Moosbeckhofer, Bienenwelt 10/2002).

Pri uparitvi 1 g kristalov oksalne kisline, to je 0,83 g kisline, so ostanki v delih panja tako majhni, da komaj odstopajo od naravnih količin v medu ali lesu (Radetzki).

Postopek izparevanja oksalne kisline je prirejen tako, da poteka brez naše fizične navzočnosti, zato je izguba časa manjša, poleg tega pa za izvajalca ni nevaren. Pri izparevanju ostanejo žrela panjev odprta. Hlapi oksalne kisline, ki pridejo iz žrela, pokažejo, da postopek poteka v redu. Navadno delamo sočasno s 4–10 uparjalniki. Med zatiranjem je najbolje, če se oddaljimo nekaj metrov. Po 5–10 minutah je postopek končan, nadenemo si masko in nadaljujemo zatiranje. Pravilno izveden postopek uniči kar do 99 odstotkov varoj, vendar le, če v panju ni zalege.

Družine, v katerih sem novembra 2002 zatiral varoo z izparevanjem oksalne kisline, so se poleti tako razvile, da so zasedale 30–40 satov AŽ mere, panj pa je na tehtnici tehtal 99 kg.

Poglavitna razlika med izparilnikom na električno gretje in thermosublimatorjem@ je, da električni izparilnik doseže previsoko temperaturo, pri kateri razpade več kot 50 odstotkov oksalne kisline (v ogljikov dioksid mravljinčno kislino ...), poleg tega pa je električni izparilnik tudi dražji od opisanega načina zatiranja.

S tem načinom zatiranja varoe je naredilo čebelarstvo na področju zatiranja tega zajedavca še korak naprej. Čebelarji imamo odsej na voljo še en izpopolnjen način zatiranja varoe, zato lahko **opustimo tista sredstva, ki onesnažujejo čebelje pridelke**, tako da postanejo ti za človeka bolj škodljivi kot zdravilni. Ni

Thermosublimator@ v nakladnem panju

Thermosublimator@ v AŽ panju

Thermosublimator@ v visoki podnici

več razlogov, da bi v panje vnašali še kakršni koli pesticidi.

Oksalna kislina uniči varoe, ki so na čebelah, zato jo uporabljamo le v obdobju, ko v panjih ni zalege, predvsem v zimskem obdobju pri temperaturah več kot 5 °C, poleti pa le tedaj, ko so družine brez zalege. V zimskem času zadostuje le eno zdravljenje, ki uniči do 99 odstotkov varoj. Vsaka ponovitev čebelam škoduje. Iz izkušnje si upam trditi, da prenese vsaka generacija čebel le eno zdravljenje z oksalno kislino. Družine, ki sem jih v zimskem času dvakrat

zdravil z oksalno kislino, so do spomladi zelo oslabele ali celo propadle.

Zatiranje z mravljinčno kislino v poletnem obdobju in zatiranje z oksalno kislino v zimskem obdobju se dopolnjujeta, tako da skupaj z ustreznim načinom čebelarjenja sestavljata celoto. Izkazalo se je, da je varozo mogoče učinkovito zatirati tudi brez nevarnih kemikalij.

Ivan Jurkovič, Magajnova 26, 1231 Ljubljana
telefon: 01/ 537 36 36
e-mail: svecarstvo.jurkovic@siol.net

ALTERNATIVNO ZATIRANJE VAROE NA TRDNIH TEMELJIH

Poročilo evropske delovne skupine o zatiranju varoe v Evropski uniji

Ralph Büchler

Zaradi vse večje obremenjenosti čebeljih pridelkov z ostanki sredstev za zatiranje varoe in zaradi povečevanja števila odpornih varoj so se evropski znanstveniki in strokovnjaki s področja čebelarstva povezali v evropsko delovno skupino Alternative Varroabekämpfung (Alternativno zatiranje varoe). Pobudnika sta bila predvsem Toni Imdorf (Liebfeld, Švica) in Ingemar Fries (Uppsala, Švedska). Iz Nemčije v tej skupini sodelujejo Eva Rademacher (Berlin), Wolfgang Ritter (Freiburg), Peter Rosenkranz (Hohenheim), Thomas Radetzki (Fischerhmühle) in Ralph Büchler (Kirchhain).

Cilj skupine je razvoj dovoljenih in preprostih metod za zatiranje varoe. Pri tem gre zlasti za to, da iz množice možnih postopkov izberejo najučinkovitejše in jih na podlagi številnih preizkusov na različnih lokacijah standardizirajo, tako da jih bo lahko vsak čebelar uporabljal uspešno in brez velikega tveganja. S tem namenom je bilo v minulih letih opravljenih veliko usklajenih preizkusov, na podlagi katerih so izdelali koncepte zatiranja za posamezna območja Evrope. Za Nemčijo veljavna priporočila je delovna skupina z inštitutov za raziskave v čebelarstvu upoštevala tudi pri izdaji brošure **Varroa unter Kontrolle** (Varoa pod kontrolo), ki jo je moč kupiti na deželnih izpostavah.

Letošnje srečanje delovne skupine je bilo 31. maja in 1. junija v Bologni v Italiji. V 29 kratkih referatih je 28 udeležencev iz 13 evropskih držav predstavilo najnovejše rezultate preizkusov. Intenzivno izmenjavo znanja bodo dopolnili tudi z usklajenimi priporočili za svetovanje in administracijo. Sočasno so govorili še o potrebnih preizkusih in usklajitvi skupnih raziskav.

Slika doslej opravljenih preizkusov:

Biotehnične metode – Priporočajo neomejeno izrezovanje trotovine. Uspešnost in način dela z lovilnimi sati je dovolj dokumentirana, širitev te metode pa zavira čas, potreben za ta postopek, in sam potek.

Mravljinčna kislina – Glede učinkovitosti in vpliva na čebele so zadovoljivo raziskane različne, razmeroma preproste metode aplikacije. V zvezi z ostanki ni nikakršnih težav. Uporaba tega sredstva je dovoljena v večini držav Evropske unije.

Mlečna kislina – Pri metodi pršenja sta zadovoljivo preverjena tako učinkovitost kot vpliv na čebele. Ni nobene druge učinkovite alternativne metode. V zvezi z ostanki ni nikakršnih težav. Uporaba tega sredstva je dovoljena v večini držav Evropske unije.

Oksalna kislina – Dokazana je učinkovitost pršenja, kapanja in izparevanja tega sredstva, druge metode uporabe še preizkušajo. Vpliv na čebele je zelo odvisen od odmerka. Priporočajo jo zlasti za uporabo v vmesnem obdobju. Dovolj je tudi podatkov, da ostanki v medu niso problematični. Odpraviti pa je treba še nekatere nevarnosti pri uporabi. Evropske oblasti že oblikujejo priporočila kot podlago za določitev mejnih vrednosti (MRL – vrednost). Uporaba oksalne kisline dovoljujeta Avstrija in Finska, večina drugih držav Evropske unije držav pa uporabo dopušča.

Eterična olja – Glede učinkovitosti in vpliva na čebele obstajajo zadovoljivo preizkušene metode uporabe samo za timol. Določitev primerne odmerka je odvisna od vrste panjev in podnebja, zato ta doslej še ni določen za vsa območja. Ob dolgotrajni uporabi med pašnim obdobjem se v medu pojavijo ostanki. Uporaba timola je v večini držav Evropske unije dovoljena ali je uradno dopuščena.

Za večino primerov je na voljo dovolj metod zatiranja z zgoraj navedenimi sredstvi. Cilj nadaljnjih raziskovanj in preizkusov je vse te različne metode smiselno vključiti v ukrepe zatiranja v okviru regionalno prilagojenih konceptov.

Delovna skupina se bo v prihodnje ukvarjala tako z novimi možnostmi zatiranja kot s povzročitelji varoze, pozornost pa bo namenila tudi preučevanju feromonov. Poleg tega se bo vključila tudi v skupne raziskave sekundarnih infekcij pri varozi in v selekcijo na toleranco.

Prihodnje srečanje evropske delovne skupine strokovnjakov bo od 22.–24. maja 2003, organiziral pa ga bo Čebelarški inštitut Kirchhain. (Avtor: Dr. Ralph Büchler, HDLGN – Bieneninstitut Kirchhain, Erlenstrasse 9, 35274 Kirchhain)

Iz *Deutsches Bienen Journal* 8/2002 prevedel:
Milan Meglič, oec.

Izkušnje naših čebelarjev

DVE MATICI POD ISTO STREHO

Mihael Kamplet - Pekre

Čebelarim zahodno od Boča, na vinorodnem območju Sladke gore, v bližini izvira Voglajne. To je gričevnat svet s prisojnimi in osojnimi legami, podobno kot na Kozjanskem, v Halozah, Slovenskih goricah in še kje. Pašne razmere niso nič kaj posebnega. Akacije je malo, le toliko, da se na tehtnici pozna, gozdne paše pa še nisem zasledil. Zanesljiva in obilna pa je zgodnja pomladanska paša na sadnem drevju in regratu. Donosi so kilogram do kilogram in pol, tudi več. Navadno se pojavi v zadnji tretjini aprila, zadnja leta vedno bolj zgodaj. Druga obilnejša paša je poletna na lipi in kostanju. Pojavi se približno v drugi polovici junija in se zavleče v julij. Tej paši sledi še tiha paša na beli detelji, ki traja vse do konca julija, do tretje košnje. Na beli detelji je donos manjši od pol kilograma. Vse, kar je vmes, je odvisno od vsakoletnih vremenskih razmer, po navadi pa je takšno, da, kot rečemo, je tehtnica izravnana, torej le za preživetje.

Čebelarim v standardnih LR nakladnih panjih. Če bi se še enkrat odločal, bi se odločil za nizkonakladne panje. Na stojišču je dvanajst družin, po štiri na enem podstavku, širokem dva metra, tako da jih je za eno podnico mogoče pomikati levo ali desno. Vseh naklad je 36. Večina dvomatičnih družin potrebuje pet naklad, tako da je nekaj naklad v rezervi. Naklade nimajo svojega mesta, krožijo po potrebi. Poleg stojišča je še starejši, manjši čebelnjak, ki ga uporabljamo za odlaganje pribora. Pri čebelarjenju mi navadno pomaga žena. Čebelnjak oz. stojišče je 40 kilometrov oddaljeno od kraja, v katerem živim.

Čez zimo so družine tako kot enomatične v dveh nakladah z devetimi sati, dobro so založene s hrano, zgoraj, nad vmesnim pokrovom, pa je Milerjev pitalnik s časopisom za odvod vlage. Zgornji stik je oblepljen s širokim selotejpom. Vse skupaj je opaženo.

Zgodaj spomladi, že pred jožefovim, začnem spodbujati čebele. Panjev ne odpiram. Obe nakladi hkrati dvignem in ju dam na nazaj obrnjeno podnico, nato vse skupaj obrnem za 180 stopinj. Dam jim vodo. Odstranim Milerjev pitalnik, na vmesni pokrov dam za vabo pogačo, prek nje pa lesonitno ploščo z izrezano luknjo v velikosti grla kozarca. Vanjo postavim na glavo obrnjen kozarec z luknjicami na pokrovu. Uporabim kar kozarce za med, vendar po navadi po dva, saj družina enega izprazni v dveh do treh tednih. Navezmem prazno naklado, čez kozarce pa položim časopisni papir. Znova opažim.

Prva preureditev – združitve družin

Ko temperatura vsota s temperaturnim pragom 8 °C doseže 40 do 60 – ta podatek lahko dobite na teletekstu in na internetu –, to je takrat, ko začne cveteti divja češnja, ki jo je dobro videti iz še ne povsem

olistanega gozda, prek časopisnega papirja združim po dve sosednji družini. Za ta poseg mora biti dan sončen in topel, pa tudi za prihodnji dan ali dva mora biti napovedano lepo vreme. Pri družinah najdem pet do osem satov zalege že druge generacije. Zalego premeštam v svojo naklado, maticama pa pustim nekaj zalege in dosti prostora za zaleganje. Matici moram poiskati. To delo opravljam dopoldne.

Prvo družino označimo z A, drugo pa z B. Družino A odstavim. Na njeno mesto dam novo podnico in prazno naklado. V to naklado dam ob straneh poln sat hrane, v sredino tri sate sveže zalege, dve na soncu ogreti in popršeni satnici, sat z nastrganim vencem, dva prazna sata in matico. Sledita matična rešetka in druga prazna naklada. Tudi v to naklado dam ob steni poln sat, nato pa zalego, kolikor je še ostalo. Odstavim družino B. Na njeno mesto dam novo podnico in naklado s satjem, levo in desno ob steni pa poln sat. Sledi nova naklada. Tudi ta ima levo in desno poln sat hrane. V sredino dam dva sata sveže zalege, satnico, sat z nastrganim vencem in matico. Čebele iz zalege ometem, zalego pa dodam družini A, dokler ne napolnim naklade. Če ostane še kaj zalege, jo dodam k satu sveže zalege v družini B. Če je hrane preveč, jo odstranim in uporabim pozneje. Nato namestim še drugo satnico in naklado, popolnjeno s sati. Družini pustim do večera, da preneha izlet. Družino B prekrijem s preluknjanim časopisom in plastično matično rešetko. Družino A, in to obe nakladi hkrati, previdno dvignem s podnice in naložim na družino B. Znova opažim.

Nastane stolpec s štirimi nakladami. V vseh nakladah ob stenah so polni sati hrane. V drugi nakladi je matica B z enim do tremi sati zalege. Ta matica ima možnost upočasnjene zaleganja navzdol. V tretji nakladi je matica A z zalego, ki je nekakšen most za povezavo vse zalege v celoto, to je najmanj trije sati, v četrti nakladi pa je na najtopplejšem delu osem satov zalege; tam bo nastalo medišče. Čebele imajo le en skupen izhod spodaj.

Druga preureditev – točenje

Ko odcvetita sadno drevje in regrat, se pašne razmere poslabšajo. Takrat je v četrti nakladi med, spodnje tri naklade pa so polne zalege. Pri enomatičnih družinah je to obdobje kritično za rojenje. Takrat družine preuredim in točim. Po navadi je to med 5. in 15. majem. Potrebna pa je že lestev, vsaj manjša oz. hišna, ki stane tri kilograme medu.

Bočno od stolpca postavim novo podnico. Zgornji dve nakladi odstavim. Tretjo naklado z matico A dam na podnico, nanjo pa naklado s praznim satjem. Dva sata sveže zalege povlečem v drugo naklado. Preverim, ali so sati ob steni polni. Če niso, jih dopolnim s

Čebelje družine so pripravljene in urejene za prezimovanje.

Foto: M. Kamplet

polnimi iz zaloge, iz medišča ali celo s satnimi pitalniki s pogačo. Hrana vsekakor mora biti. Nato dodam matično rešetko in naklado s satjem. Vanjo dam tri sate zrele zalege matice B in še eno matično rešetko. Sledita obe nakladi, ločeni z matično rešetko, z zalego matice B. V obe nakladi vstavim po eno satnico. Nanjo namestim begalnico in mediščno naklado. Med preurejanjem stolpcev se večina čebel že umakne iz medišča, preostale pa ometem ali počakam do večera, ko mediščne naklade pripravim za točenje. Odprem luknje za izlet trotov. Po desetih dneh preverim, v kateri nakladi je matica. Če je potrebno, nakladi zamenjam, tako da je matica v četrti nakladi. Večina družin še naprej izletava spodaj, čeprav je žrelo odstranjeno, nekatere pa si za izlet na prosto izberejo eno od lukenj.

Tretja preureditev – omejitve zaleganja

Izvedem jo tik pred cvetenjem kostanja, ko se cvetje že beli. To je med 10. in 20. junijem. Takrat je v zgornji nakladi med, naklada ni vedno polna, v četrti nakladi je veliko zalege, tretja naklada je bolj ali manj prazna, spodnji dve nakladi pa sta prav tako polni zalege. Čebele so živalne. Ker bo paša trajala le še mesec in pol, delno omejim zaleganje.

Na novo podnico dam naklado s praznim satjem, primernim za prezimovanje. Ta naklada je namenjena za umik čebel, odlaganje medicinine in predvsem za vnos cvetnega prahu. Po točenju kostanjevega medu bo v tej nakladi deset polno zadelanih satov cvetnega prahu. Na naklado s praznim satjem dam matično rešetko in naklado z zalego matice B. Dodam ji dve satnici. Sledi naklada s tremi sati zrele zalege in praznimi sati. Spet dodam matično rešetko, nato pa še obe z matično rešetko ločeni nakladi z zalego A ter satnicama. Na to postavim begalnico in medišče, vendar ga odvezem še isti dan. Po tednu dni, navadno je takrat že donos, pregledam, v kateri od zgornjih dveh naklad je matica; ta naklada naj bo na četrtem mestu. Za večino družin je dovolj pet naklad, nekatere pa potrebujejo še šesto. Glede na to pač razdelim vrnjene iztočne naklade. Tako so zdaj v stolpcu štiri matične rešetke, vse paličaste, saj so te bolj prehodne. Matica sta v drugi in četrti nakladi, prva naklada je za cvetni prah, preostanek pa je za medišče. Zdjaj lahko grem na dopust.

Četrta preureditev – priprava za naslednjo sezono

Kostanjeva medicina je redka, čebele pa imajo še tiho pašo na beli detelji, zato ne hitim s točenjem. Počakam približno deset dni po zadnjem obilnejšem julijskem dežju, nekako do tretje košnje, to je med 25. julijem in 10. avgustom. Takrat je v prvi nakladi cvetni prah, v tretji nakladi delno med, če je dobra letina, v peti in šesti nakladi pa je po večini med. Tedaj po navadi ni naklad v rezervi. Zato najprej iztočim nekaj naklad in jih dam očistiti domačim čebelam, torej čebelam, ki jih imam v kraju bivanja, potem pa v čebelnjak odpeljem suho satje, sicer bi bil v tem sušnem času cirkus.

Začnem zgodaj zjutraj. Zgornji dve nakladi odstavim in pokrijem. Četrto naklado dam na novo podnico, zaprem, pokrijem in odstavim. Prav tako odstavim tretjo naklado. Na novo podnico dam novo naklado. V njej so dva satna pitalnika s pogačo, dva sata cvetnega prahu, en sat sveže zalege in matica B, preostalo pa so suhi sati. V to naklado ometem čebele iz zalega B, nanjo navezmem matično rešetko in naklado s cvetnim prahom ter vse skupaj potisnem nazaj na prejšnje mesto. Družino A postavim bočno, v položaj, kot ga je imela spomladi. Odprem izlet, odvezem tri sate zalege in jih nadomestim s satnim pitalnikom s pogačo in z dvema satoma cvetnega prahu. Nato namestim matično rešetko in vso preostalo zalego, tudi zalego matice B. Potrebna je še tretja naklada, delno z zalego, lahko pa je tudi na pol prazna. Na njo namestim begalnico in vse mediščne naklade. Do preureditve vseh šestih stolpcev se sonce že dvigne. V tem poletnem času je najbolje, da pospravim in se odpravim v Rogaško Slatino ali Podčetrtek na hlajenje, sicer bi mi pomočnik lahko še odpovedal.

Popoldne, proti večeru, ko vročina že popusti in se čebele umirijo, se vrnem k čebelam. Čebele se do tedaj že umaknejo iz mediščnih naklad. Te naklade odstranim in jih pred čebelami shranim v avto, šele potem pa odvezem še begalnice in jih nadomestim z Milerjevimi pitalnikom in tremi litri tekočine. Po dveh dneh se vrnem in se lotim zatiranja varov v čebelnjaku. Za družino B zadošča enkratno zatiranje, pri družini A pa ga je treba ponoviti. Vsem družinam navezmem petlitrške posode za vakuumski odvzem. Družina A bo sicer izgubila precej čebel, vendar bodo hitro nadomeščene iz zalege. Družina B pa ima velikansko število čebel, vendar je praktično brez zalege. Z izjemno vnemo

bo matica pri družini B zalegla celo spodnjo naklado. Po štirinajstih dneh pregledam, kako zalega matica B. Če slabo zalega, jo zamenjam. Sat zalege, ki je ostal kot vaba, da bi čebele ne zapustile panja, odvezam in dam družini A. V družini A znova zatiram varoo. Sledita dva obilna obroka. Ker družine spodaj nimajo prostora, skladiščijo hrano v gornji nakladi, nad matično rešetko. V družini B je v sredini satje s cvetnim prahom, zato so čebele prisiljene zaliti tudi tega, čeprav sicer tega ne počnejo rade. V prvi tretjini septembra odvezam satne pitalnike in matične rešetke. Naklade skrčim na devet satov. Skrajne sate zamenjam in jih nadomestim s polno pokritimi sati. Tri sate zalege z venci povlečem v zgornjo naklado. Družini B odvezam tri sate cvetnega prahu in jih dam družini A. Pri tem ostane nekaj satov presežka od izležene zalege z venci. Te sate dam očistiti. Na drugo naklado dam vmesni pokrov z odprto veho in nanj prazno naklado brez satja, v četrto naklado pa nastrgane in popršene sate z venci. Sistem ne deluje, če je družina premočna. Biti mora tako močna, da jo zadovoljujeta dve nakladi, torej, da se čebele čez noč umaknejo v spodnji dve nakladi, podnevi, ko je topleje, pa se sprehajajo v zgornjo naklado in nosijo hrano domov, torej dol. Konec septembra te naklade snamem, navezmem Milerjev pitalnik, v katerem je časopis, in zgornji stik zalepim s širokim selotejmom. Sledi le še zimsko zatiranje

varoo in opažanje konec novembra ali v začetku decembra, lahko pa tudi sočasno.

Družine so združene od aprila do avgusta, preostali čas pa so enomatične. Matice krožijo, tako da zgornja pride v spodnjo naklado, kjer dobi prostor za zaleganje, spodnja pa v zgornjo naklado, v kateri se polovica njene zalege spremeni v medišče. Vsi sati ob steni morajo biti polni. Čebele, satje in zalego enega stolpca lahko med sabo mešamo. Plastične matične rešetke uporabljam spomladi in kadar sta nakladi z maticama v medsebojnem neposrednem stiku. V vseh drugih primerih so matične rešetke paličaste, ker so prehodnejše. Mediščne naklade odvezam z begalnicami (8-kanalnimi italijanskimi s premerom približno 25 centimetrov). Obiskov pri čebelah ni preveč, zato pa je več premetavanja naklad. Dobrodošla sta pomočnik in lestev. Letošnjega marca sem čebele in čebelnjak prestavil na novo stojišče, oddaljeno 100 metrov in to po podobni metodi, kot je opisana v Slovenskem čebelarju številka 1/2000. Prestavitev je odlično uspela.

Štiri dni v letu imenujem kar čebelarški dnevi. To so tisti dnevi, ob katerih imam pri čebelah delo zjutraj in zvečer. V vmesnem času opravim še kaj okoli čebelnjaka ali se sprehodim po bližnji okolici, torej po pasišču, ali kaj podobnega. Od teh štirih dni so trije res pravi čebelarški, saj se zvečer vrnem domov z nakladami, polnimi medu.

STROKOVNA EKSKURZIJA V WELLDINGEN

Franc Rupar, univ. dipl. inž.

Skupina slovenskih čebelarjev se je v začetku julija podala na pot v Welldingen v Schwarzwald, kjer čebelari priznani nemški čebelar g. Werner Behrens. Poglavitni motiv našega zanimanja in izziv za dolgo pot je bilo uspešno čebelarjenje v nakladnem panju in v zahtevnih podnebnih razmerah.

Ta ekskurzija je bila vsebinsko nadaljevanje našega izobraževanja v zimskih mesecih, najprej v Komendi in nato še v Škofji Loki; dobremu šolanju pa ob koncu pristoji še primerna zaključna ekskurzija.

V Škofji Loki nam je predaval g. Pavel Zdešar, vsebinsko pa njegovo predavanje lahko strnemo v nekaj točk:

- razmere v slovenskem čebelarstvu,
- predstavitev kranjske čebele, ekotipi naše čebele v Sloveniji, opis njenih bioloških lastnosti,
- biologija čebelje družine in njena povezava s panjskimi sistemi,
- čebelarjevo leto s kranjsko čebelo: priprava na prezimovanje v različnih podnebnih razmerah v Sloveniji,

pomladanski razvoj čebelarstva družine, analiza rojenja v različnih panjskih sistemih, priprava družin na izrabo paš, priprava na zimo.

– najpomembnejše paše (razvojne, donosne, spodbujevalne) in pasišča v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji, gozdno medenje: medenje smreke, jelke, hrasta, bora, javorja, vrbe idr.

«Nazaj k Janši» je načelo, ki mu je g. Zdešar zvest v vseh predavanjih in na podlagi katerega gradi tudi sodobno tehnologijo čebelarjenja. Predavanja so bila v celoti zelo zanimiva in privlačna, prežeta s predavateljevimi lastnimi izkušnjami, spretno podana ter z veliko kulturo govora in nastopa. Predavatelj je tudi nas poslušalce spodbudil k aktivnemu sodelovanju, tako da je bilo iz auditorija slišati marsikatero zanimivo misel, ki jo je predavatelj dopolnil, obogatil in vsebinsko vključil v celoto.

Že med predavanji so nam čebelarji iz Komende razkrili svojo zamisel o obisku pri nemškem čebelarstvu mojstru g. Wernerju Behrensu, ki je njihov dober znanec. Številni pa smo ga spoznali v Komendi, kjer nam je predaval o vzreji matic za lastne potrebe. Vse to je obetalo zanimivo pot.

Prvo julijsko soboto smo se v sončnem jutru odpravili na pot proti Schwarzwald. Pot nas je vodila mimo Trubarjevega Derendingena, kjer smo se lahko prepričali, kako je še dandanes, torej po štiristotih letih, v osrčju Evrope cenjeno delo našega doljnjega rojaka.

Popoldne je bilo še dovolj časa za ogled zanimivega in zgledno urejenega mesta Welldingen, le da v sobotnem popoldnevu utrip mesta ni bil tako živahen, kot bi pričakovali. Večerna namestitev v bližnjem domu Društva prijateljev narave je bila ob našem »samopostrežnem« sodelovanju pri urejanju sob ugodna in zelo prijetna rešitev za prenočevanje celotne skupine.

Nedeljsko jutro se je začelo z obiskom čebelarja, ki čebelarji v primestnem okolišju. Število naklad je govorilo o moči čebelarstva družine in skoraj neverjetno se zdi, kaj zmore kranjska čebela, če ima na voljo dovolj pro-

stora oz. če se ta lahko prilagaja njenim sposobnostim. Presenečeni smo bili nad razmeroma zgodnjim izletovanjem čebel na pašo. V zvezi s tem velja pritrditi g. Behrensu, da je zgodnje izletovanje čebel eno izmed pomembnih meril pri odbiru pridobitnih čebelarstev. Sledil je ogled stojišč g. Behrensa, nato pa še ogled njegove plemenilne postaje ter moderne opreme za točenje, homogeniziranje in polnjenje medu v kozarce v domači hiši.

Poglavitna značilnost čebelarjenja g. Behrensa je, da je vse delo prilagojeno in usklajeno z biološko naravo čebele. Nič ni takega, kar bi bilo nasilno poseganje v njeno življenje in delo. Dobro poznavanje biologije čebele, skrbno opazovanje čebeljih družin, popolno obvladovanje tehnologije čebelarjenja v primernem panjskem sistemu in dolgoletne izkušnje so gotovo temelj uspešnega čebelarjenja, to pa s svojim delom in rezultati dokazuje tudi g. Behrens.

Po opoldanskem kosilu v že omenjenem domu nas je čakala še pot domov. Včasih se zdi, da je organizacija izleta nesmiselna, zlasti če je potovanje dolgotrajno, obisk pa je razmeroma kratkotrajen. Tokrat te zadrege ni bilo. Organizatorji izleta so seveda mislili na to in na pot povabili tudi predavatelja g. Zdešarja, ki nas je s predavanjem med vožnjo dodobra ogrel in pripravil na čebelarstvo obisk. Dragoceno delo je pri tem opravil moderator in vodja potovanja g. Prezelj, ki je k besedi spodbudil še druge. Tako so se oglasili še g. Kozinc, g. Gregori, g. Švagelj, g. Pogačnik in drugi. Avtobus je postal prava potujoča predavalnica in med vožnjo gotovo ni bilo nikomur dolgčas.

Strokovne ekskurzije v Nemčijo, ki jo je priredilo ČD Komenda, sem se udeležil kot član ČD Skofja Loka. Ta izlet tudi dokazuje, kako kakovostno je društveno delo Čebelarstva društva Komenda. Z organizacijo tega izleta so člani komendskega društva pokazali svojo veliko kulturo odprtosti in sodelovanja ter na čelu s predsednikom g. Jenkom dokazali, da so vredni nasledniki P. P. Glavarja.

»OSTAL BI ZGOLJ PRI ČMRLJIH, ČE BI JIH LAHKO GLEDAL CELO LETO«

**Pogovor z ljubiteljskim čebelarjem in čmrljarjem Jožo Pavličem
iz Ljubna pri Brezjah na Gorenjskem**

Marjan Debelak

Veliko ljudi ga pozna, saj je zelo družaben, duhovit in prijeten sogovornik. Brez dvoma je tudi posebej, saj se tako zanosno ne ukvarja veliko ljudi hkrati z najfinjšo mehaniko, kovanjem domoljubnih in satiričnih stihov, lovom za lepimi prizori in doživetji v naravi ter natančnim opazovanjem čmrljev in čebel, da naštejemo le nekatere njegove življenjske hobije. Videti je, da je v tem pogledu srečen človek, saj je zanj vsako delo hobi, zato se mu posveti z vsem žarom.

Prihodnje leto, tako rekoč čez nekaj mesecev, bomo

v Sloveniji sprejeli čebelarje z vsega sveta, ki se bodo udeležili kongresa APIMONDIE. Kongres bo na predlog slovenskih čebelarstev potekal pod geslom ČEBELARJENJE KOT NAČIN ŽIVLJENJA (Beekeeping, A Way of Living). Naša naloga bo, da to geslo gostom tudi pojasnimo. Najbrž ga je mogoče pojasniti na več načinov, saj gojenje čebel na tak ali drugačen način zaznamuje življenje slehernega čebelarja, tako ljubiteljskega kot pridobitnega. Kako so čebele in čmrlji obogatili življenje našega čebelarstva prijatelja

Joža Pavlič pri razkazovanju čmrjev v njegovem »čebel-čmrjljaku«. Spodaj »omara« s predali, v katerih so gnezda čmrjev. Nad omaro je opazovalni panj za štirisatno čebeljo družino.

Jože Pavliča, je zanimalo tudi mene, še preden sem se dobro seznanil z njim.

Priti do njegovega doma ni tako preprosto, čeprav je njegova vas Ljubno kakor na dlani, ko se vozimo po hitri cesti iz Kranja naprej proti Gorenjski.

»Nekdaj so znali ceniti rodovitne ravnice in nas niso silili, naj na njih zgradimo hiše,« odkrije naš prijatelj svoj odnos do neskvajrene »kmečke« logike že takoj na začetku pogovora ob hiši, ki sta jo z ženo v potu svojih obrazov in v skladu s harmonijo starega naselja postavila na strmem pobočju nad polji, ki jih zdaj požirajo nove hiše.

»V tej košati travi in mahu je bilo nekoč vse polno gnezd čmrjev, zdaj pa se je marsikaj spremenilo in redkeje gnezdijo. Če pa že gnezdijo, po večini ne obstanejo, ker jih poberejo številne nadloge: neugodno vreme, plenilci, zajedavski molji in drugo.« Iz spominov gostitelja neustavljivo vrejo pripovedi o teh za naravo tako koristnih, brenčočih, letelih kosmatinčkah v pisanih oblačilih: kako se nikoli ne naveliča opazovati njihovega

Naš gostitelj pred poslikanim pročeljem svojega »čebel-čmrjljaka« kaže, kje so odprtine (žrela) posameznih panjev.

življenja, kako ga boli, kadar opazi, da je kakšno gnezdo čez noč postalo plen lisice, čeprav je bilo pol metra pod trdo zemljo, kako se zaveda, da njegovo navdušenje za čmrje in še marsikaj drugega v naravi ne žanje vedno splošnega odobravanja nekaterih ljudi. Zato včasih naredi kaj »čmrjljarskega« v naravi tako, da je manj na očeh. »Saj mislijo, da sem se pootročil,« obzirno pove.

Razkaže tudi prostore, v katerih živi s svojimi ljubljenci. To pa niso samo čmrji, ampak tudi čebele. »Saj bi ostal samo pri čmrjih, če bi jih le lahko gledal kaj delajo celo leto. Saj vemo, gnezdijo samo nekaj mesecev, nato pa je konec njihovega družinskega življenja. Delavke in troti čmrjev odmorejo, matice pa se odpravijo prezimovat v naravna zatočišča. Največji del leta bi tako ostal brez take družbe. Moral sem si omisliti tudi čebele, ki jih v svojem opazovalnem panju lahko gledam celo leto.«

Joža Pavlič se sicer preživlja s proizvodnjo izdelkov fine mehanike. Ker mora veliko časa preživeti ob stro-

Udobna zunanja »prestolna« niša za pogovore v dvoje ali s samim seboj, a vedno v družbi krilatih prijateljic.

Skrbno postlano gnezdo Joževih čmrjev. Medene lončke jim za boljši razvoj večkrat z injekcijsko brizgo napolni s sladko dobroto.

jih v delavnici, je v neposredni bližini postavil tudi domovanja za te žuželke, tako da jih ima vsak hip na očeh.

Čmrļjem je v »čebel-čmrļjaku« (kot bi lahko imenovali poseben prostor, v katerem so nameščeni panji s čebelami in čmrļji) namenil izvirno urejene panje, »predale« za njihova gnezda, v katera se čmrļji naselijo bodisi sami ali pa jim pri tem pomaga. Predali so izdelani podobno kot v omari, zato ne potrebujejo pokrovov. Vsak predal ima izhod na prosto skozi svoj predor, ki delno poteka po zraku v zamreženi cevki (da zaradi prenehanja oddajanja vonjav iz gnezda oteži, če že ne prepreči, dostop moljev v gnezdo), delno pa skozi leseno steno iz brun.

Za čebele si je omislil štirisatni zasteklen opazovalni panj s posebno dolgim, prozornim predorom na prosto. V takem panju njegova čebelja družina ob primeri hrani vedno tudi prezimi.

Zelo domiselno in privlačno si je Joža zamislil tudi zunanjo podobo in ureditev tega »čebel-čmrļjaka«. Celotno zunanjo leseno steno z žreli, ki vodijo k posameznim panjem, je dal poslikati z veliko umetniško panoramsko oljno sliko. Ta je delo akademskega slikarja, ki živi v Ljubnem.

Prav kraljevsko udobno si je uredili tudi dve opazovališči s pogledom na pročelje »čebel-čmrļjaka«. Na zunanji strani je mična niša z dvosedežno oblaženo klopjo, z notranje strani pa lahko skozi razgledno stransko okno opazuje dogajanje pred žreli kar leže na mehkem ležišču, ko počiva po delu za stroji!

Ko sem svojega čebelarsko-čmrļjarskega prijatelja Jožo Pavliča ob koncu obiska prosil, naj še kaj pove za bralce našega glasila, je menil, da skoraj vse povedo stih, ki jih je posvetil čmrļjem. Tukaj so.

Joža Pavlič

OGROŽENE KORISTNE ŽUŽELKE

*Spomladi, ko zmrzal v zemlji dosti popusti,
med drugim tudi matice čmrļjev prebudi,
ko nekatere vrste že avgusta spat so šle,
so druge, bolj trpežne še oktobra delavne.*

*Če proti koncu marca vreme je le bolj toplo,
že nekatere vrste matic gnezda iščejo.
V zapuščenih mišjih gnezdih največ jih dobe,
saj čmrļji zemeljski dokaj varno tam žive.*

*Življenje površinskih pa je veliko bolj težko,
saj gnezdo splesti iz mahu in trav ni prav lahko,
povrh pa jih mraz in dež kaj hitro pomori
ogroženi pa so od vseh, kar hodi in frči.*

*Za naše ljubljenske že kar gotovo čudež je,
če od pomladi do jeseni srečno prežive,
ker njihovih sovražnikov povsod kar mrgoli,
od mravelj, vešč, plazilcev, ptic, glodalcev – do zveri.*

*A kar sovražnikom naravnim pač ostane še,
zanesljivo pokončajo še kosilnice.
Na ravnih košenicah čmrļjem moč živeti ni,
le na obronkih in gozdovih so še možnosti.*

*Ljubitelji narave moramo skrbeti vsi,
prostiti in ozavesčati nevedne pač ljudi,
da brez opravevalcev sadežev in rožic ni,
zato do vsega živega bodimo res usmiljeni!*

Pred koncem tega zapisa pa še moje želje, ki jih gotovo delim z vsemi čmrļjarji, združenimi v sekciji ljubitev in rejcev čmrļjev, številnimi čebelarji in tudi z drugimi ljubitelji narave in naravnega načina življenja: Joža, sebe in nas še naprej osrečuj s svojim vzorom ter življenjem s čmrļji in čebelami!

Iz društvenega življenja

105 LET ORGANIZIRANEGA ČEBELARJENJA NA OBMOČJU VZHODNO OD LJUBLJANE

ČD Ljubljana Moste-Polje je dostojno zaznamovalo 80-letnico delovanja društva in 105-letnico organiziranega čebelarjenja

Janez Mihelič

Osnovna šola Polje, ki že skoraj osemdeset let dobro sodeluje s čebelarji, je 7. septembra letos članom domačega in okoliških čebelarskih društev ter gostom spet omogočila, da so se zbrali na slovesni akademiji v počastitev dveh visokih jubilejev, 80-letnice delovanja Čebelarskega društva Ljubljana Moste-Polje in 105-letnice organiziranega čebelarjenja na območju vzhodno od Ljubljane.

Poleg številnih domačih, bližnjih in daljnih čebelarjev so se akademije udeležili tudi gostje, med njimi pred-

sednik ČZS g. Lojze Peterle, vodja službe za kmetijstvo in upravne zadeve pri Mestni občini Ljubljana g. Gorazd Maslo, podpredsednika ČZS g. Franc Šivic in August Gril, tajnik ČZS g. Anton Tomec, urednik Slovenskega čebelarja Janez Mihelič in predsednik Sadjarskega društva J. E. Krek Sostro g. Marjan Bitenc. Med povabljenimi so bili tudi predsedniki sosednjih čebelarskih društev Dolsko, Mengeš, Domžale, Lukovica, Cerklje, Ig, Litija in Grosuplje in tudi ČD Ilirska Bistrica.

Lepo okrašena šolska dvorana je bila kar pretesna

Predsednik ČZS g. Lojze Peterle izroča predsedniku društva g. Pavletu Zaletelu odličje AJ II. stopnje, s katerim je ČZS odlikovala ČD Ljubljana Moste-Polje za dolgoletno uspešno delovanje.

za vse udeležene akademije. Po državni himni je vse navzoče najprej pozdravila moderatorka ga. Nataša Gašperšič, ki je zelo spretno povezovala celoten program. Na oder je najprej povabila predsednika ČZS g. Lojzeta Peterleta. Ta je v svojem govoru najprej čestital članom in vodstvu društva ob visokih jubilejih, nato pa je pohvalil zelo uspešno delo društva v vseh njegovih osemdesetih letih delovanja. Društvu se je med drugim zahvalil tudi za dolgoletno pomoč pri organizaciji državnih čebelarških posvetovanj v prostorih osnovne šole Polje ter za uspešno delo na področju izobraževanja in organiziranosti čebelarjev. Potem je v imenu Mestne občine Ljubljana čebelarje pozdravil g. Gorazd Maslo ter jim čestital za uspešno delo in zelo dobro organizacijo prireditve ob praznovanju visokih jubilejev.

Slavnostni govornik je bil predsednik ČD Ljubljana Moste-Polje g. Pavle Zaletel. Zelo jedrnat je opisal celotno zgodovino delovanja čebelarškega društva in dela zaslužnih čebelarjev na območju, na katerem že vse od svojih začetkov leta 1922, ko je delovalo pod imenom Podružnica Hrušica, do danes, ko se imenuje Čebelarско društvo Ljubljana Moste-Polje, deluje čebelarško društvo.

V kulturnem delu akademije so nato nastopili Moški pevski zbor Ljubljana Šentvid, učenci OŠ Nove Fužine, pevki ga. Kristina Bitenc in ga. Anja Kosec ter Družinski ansambel Hočevar. Predvsem nastop obeh pevk in ansambla Hočevar je med poslušalci izvalil buren aplavz, saj je bil njihov nastop pravo umetniško doživetje.

V priprave na praznovanje in slavnostno akademijo je bil vključen celoten upravni odbor čebelarškega društva. Poleg slavnostne akademije je društvo v avli v prvem nadstropju šole pripravilo tudi zanimivo in zelo obsežno čebelarško razstavo. Poleg članov upravnega odbora so pri pripravah sodelovali in na njej razstavljali tudi nekateri člani društva. Razstava je bila odprta tri dni in so si jo poleg učencev bližnjih šol ogledali tudi krajanje iz bližje in daljne okolice. Ekspoziti na razstavi so bili postavljeni tako, da se je razstava začela z najstarejšimi panji (kladami, koriti, slamnatimi koši in kranjci) ter se nadaljevala s starimi in novejšimi prašilki, pomožnimi panji, AŽ in nakladnimi panji. Nato je sledilo novo in staro čebelarško orodje. Med novimi točili je bilo razstavljeno tudi eno najstarejših točil iz zadnjih let devetnajstega stoletja. Osrednji poudarek razstave je bil na medu. Razstavljenih je bilo dvanajst vrst me-

Jubilejna priznanja so prejeli tudi najbolj prizadevni člani ČD Ljubljana Moste-Polje med njimi tudi g. Anton Švigelj iz Novega Polja.

Foto J. Mihelič

du. Poleg medu so čebelarji razstavili še vosek ter izdelke iz voska in propolisa, pa tudi izdelke iz medu, to je medeno žganje, medeni sirup in medeni kis, seveda pa niso pozabili na medene kruhke in medenjake, ki jih je razstavljala gospa Cirila Šmid. Razstavo so zelo popestrile tudi zbirke čebelarških značk, starih in novejših čebelarških razglednic ter poštnih znamk s čebelarškimi motivi. Številni obiskovalci so po ogledu razstave izjavili, da tako velike in sistematično urejene čebelarške razstave doslej še niso videli, največje zasluge za to pa ima predvsem predsednik društva g. Pavle Zaletel. Temu mnenju se pridružujem tudi sam.

Društvo je v čast dvojnega jubileja izdalo tudi knjigo z naslovom »Zgodovina čebelarstva na področju vzhodno od Ljubljane«. Celotno snov je zbral, delno napisal in uredil predsednik društva Ljubljana Moste-Polje Pavle Zaletel. Knjiga je izšla v barvah v sedemsto izvodih in je dokaj obsežna, saj ima kar 155 strani. Snov je razdeljena na trideset poglavij. V skrajšani obliki govori o zgodovini čebelarstva na območju vzhodno od Ljubljane vse od prazgodovine do današnjih dni. Bogat slikovni material so poleg članov društva prispevali še Edo Svetek iz Zadvara, fototeka Inštituta za arheologijo pri ZRC SAZU in Narodni muzej Slovenije. Knjiga je

Društvo je vsem, ki so mu pomagali pri delovanju, podelilo jubilejna priznanja, med prvimi ga je prejel predstavnik Mestne občine Ljubljana g. Gorazd Maslo.

izjemno obogatila literaturo na področju čebelarstva zgodovine, saj te pri nas ni veliko. Ob koncu so organizatorji za goste in udeležence akademije v prostorih šole pripravili zelo bogato pogostitev, ki jo je pripravila ga. Klančar.

Vtisi, ki smo si jih o organizaciji prireditve ustvarili udeleženci, so z eno besedo izjemni. Prireditev, ki jo je organiziral ČD Ljubljana Moste-Polje, je lahko vzor prireditve, zato bo vsem udeležencem še dolgo ostala v spominu.

PRED OBČNIMI ZBORI ČEBELARSKIH DRUŠTEV

Če želite na občni zbor čebelarstva ali družine povabiti člana upravnega odbora ČZS iz vaše regije, objavljamo njihove naslove:

Lojze PETERLE (predsednik ČZS), ČCS, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica

Franc ŠIVIC (podpredsednik ČZS), Ul. padlih borcev 31, 1000 Ljubljana

Vlado PUŠNIK (podpredsednik ČZS), Pirnatova 35, 2000 Maribor

Av gust GRIL (podpredsednik ČZS), Rožna dolina 19, 1290 Grosuplje

Stane PLUT, Krvavčji Vrh 1 a, 8333 Semič

Anton ROZMAN, Podvin 102, 3310 Žalec

Edvard STROPNIK, Selo 6, 3320 Velenje

Jože ŠNAJDER, Reteče 123, 4220 Škofja Loka

Milan MEGLIČ, Trnovčeva 1, 1000 Ljubljana

Drago LEŠTAN, Mladinska 14, 2367 Vuzenica

Matej BLEJEC, Liparjeva 25, 1234 Mengeš

Franc JAVORNIK, Partizanska 9, 1290 Grosuplje

Ciril VIDRIH, Vrtna 7, 1381 Rakek

Jošef ŠVAGELJ, Štanjel 6 a, 6222 Štanjel

Martin ČUŠ, Rimska pl. 23, 2250 Ptuj

Stanko KAPUN, Mirna 14, 9000 Murska Sobota

Franc PIŽMOHT, Segovci 43 a, 9253 Apače

Janez LEVSTIK, Mrtovec 9 a, 8294 Boštanj

Bogdan PLESNIČAR, Col 92, 5273 Col

Franc GROŠELJ, Podlipovica 43, 1411 Izlake

Naravno čebelarjenje

USTANOVITEV SEKCIJE EKOLOŠKIH ČEBELARJEV SLOVENIJE

Mitja Zupančič, univ. dipl. inž. zoot., specialist za ekološko kmetovanje pri KGZS – KGZ Celje

Čebelarstvo je ena izmed najpomembnejših panog kmetijske pridelave, vendar je pogosto zastopljeno, tako kot so v procesu pridelave, še zlasti pri pridelavi žužkocvetnih rastlin, velikokrat spregledane tudi te drobne in marljive žuželke.

Podobno kot vse kmetijske panoge se dandanes tudi čebelarstvo deli na konvencionalno, ekološko in integrirano čebelarstvo.

V Sloveniji se vsako leto več kmetij odloča za ekološko kmetovanje in tudi med čebelarji je vse več takšnih, ki želijo zagotoviti ekološko pridelavo čebeljih izdelkov oziroma ekološko oskrbo čebeljih družin.

Tako smo na pobudo čebelarjev, vključenih v kontrolno ekološkega kmetijstva, 8. maja 2002 pripravili ustanovni sestanek Sekcije ekoloških čebelarjev Slovenije. Na sestanku smo sprejeli program dela, ki temelji na izobraževanju in pripravi smernic za nadaljnje uspe-

šno ekološko čebelarjenje. Člani smo izvolili tudi organe sekcije. Poleg tega smo soglasno ugotovili, da nas v prihodnje čaka precej nalog za večjo prepoznavnost ekološkega čebelarjenja. Tako smo že za začetek avgusta načrtovali ekskurzijo oziroma delavnico o uporabi organskih kislin pri ekološkem čebelarjenju.

Delavnico smo izvedli v soboto, 17. avgusta 2002, na območju Čebelarstva društva Kranjska Gora. Ob pomoči tamkajšnjih čebelarjev in njihovih izkušenj smo izpopolnili naše znanje na področju uporabe alternativnih sredstev v čebeljih družinah ter se s tem še odločneje zapisali ekološkemu čebelarstvu, kajti vsaka izmenjava izkušenj in teoretičnih znanj je tudi korak k večji uspešnosti na področju ekološkega čebelarjenja. Podrobnejše vtise in izkušnje z delavnice in ekskurzije boste lahko prebrali tudi v prihodnji številki revije Biodar.

ČZS ORGANIZIRA SEMINAR O MODERNIH TEHNOLOGIJAH IN IZRABI ČEBELJIH PAŠ

Čebelarstva zveza Slovenije objavlja možnost izvedbe seminarja o modernih tehnologijah in izrabi čebeljih paš. Seminar bomo izvedli na območju, na katerem so čebelarji najbolj motivirani in so že pridobili osnovna znanja. Seminar bo potekal ob petkih od 16.–20. ure in ob sobotah od 8.–13. ure, skupaj 50 ur teorije in 30 ur praktičnih terenskih vaj. Seminar bo vodil vodja ONS g. Pavle Zdešar s sodelavci. Prijave posameznikov društev ali regije sprejema tajništvo ČZS do 1. decembra 2002.

ČZS

ČLANARINA ČZS ZA LETO 2003

Upravni odbor Čebelarstva zveze Slovenije je na svoji 11. redni seji, 7. oktobra 2002, sprejel sklep, da bo članarino ČZS uskladal z inflacijo, razliko, ki jo bo pridobil z višjo članarino, pa namenil za izdajo Čebelarkega priročnika, ki ga bo ob plačilu članarine ČZS prejel vsak član namesto koledarja. Vsem, ki so že vplačali rokovnik – priročnik, bomo plačilo upoštevali pri obračunu članarine za leto 2003. Članarina za ČZS bo skupaj z naročnino za Slovenski čebelar za leto 2003

7.700 SIT za člana in 11 SIT na panj.

Upravni odbor je sprejel sklep o plačevanju simboličnih enajst tolarjev na panj v letu 2003. Točne podatke o številu čebeljih družin bo Čebelarstva zveza Slovenije v prihodnje potrebovala zaradi novega – evropskega – načina pospeševanja čebelarstva in jih bo dosledno upoštevala pri dodelitvi spodbud in drugih ugodnosti, ki jih bo pridobila za svoje člane.

Znižana članarina za člane, starejše od 80 let, krožkarje in invalide je 3.700 SIT, članarina po 12. členu Pravil ČZS za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu), vendar brez naročnine na Slovenski čebelar, je prav tako 3.700 SIT. Blagajnikom bomo konec novembra poslali sezname članov, Čebelarški priročnik pa bodo društva prevzela na Čebelarstvu Slovenije, na Brdu pri Lukovici (ali po dogovoru na regijskih zvezah).

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v naši reviji, 20-odstotnega popusta pri nakupu literature, videokaset, nalepk za kozarce in reklamnih letakov. Vse navedene ugodnosti in kakovostne informacije v naši reviji gotovo večkratno povrnejo stroške članarine.

Blagajnike oziroma vodstva čebelarstev prosimo, da najpozneje **do konca januarja 2003** zberejo članarino in jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. 18300-0013332037, ali pa članarino skupaj s seznamom članstva prinesejo na sedež ČZS, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica, vsak delavnik od 9. do 12. ure.

V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro vašega društva.

Naročnina za naročnike (nečlane) za leto 2003 je 9.000 SIT, za čebelarke krožke, invalide in čebelarje, ki so starejši od 80 let, je 3.700 SIT in za tujino 40 USD.

Blagajnikom in vodstvom čebelarstev se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo.

PA ŠE NAGRADA DRUŠTVU ZA VSAKEGA NOVEGA ČLANA

Da bi v našo organizacijo – Čebelarstvo zvezo Slovenije – vključili čim več članov, je upravni odbor ČZS sklenil, da čebelarstevu pripada za vsakega novega člana ob plačilu članarine za ČZS nagrada v višini 1540 SIT. Društva torej za nove člane v letu 2003 nakažejo ČZS 6.160 SIT, razliko 1.540 SIT pa obdržijo kot nagrado za novopridobljenega člana.

ČZS

OGLEJTE SI DOMAČO STRAN ČZS NA INTERNETU

<http://www.cebelska-zveza-slo.si>

TOMAŽ KALIŠNIK – 90-LETNIK

Tomaž Kališnik se je rodil 16. septembra leta 1912 v vasi Godič pod kamniškimi planinami.

Izučil se je za vrtnarja, čebelariti pa je začel leta 1958 na Jese-nicah z dvema AŽ panjema. Kupil si je čebelnjak in z njim čebelaril do leta 1970 s petnajstimi AŽ panji. Tega leta se je preselil nazaj pod kamniške planine v naselje Zduša, kjer živi še danes.

V Kamniku se je takoj vključil v čebelarско društvo in bil izvoljen za delegata v takrat še skupnem Čebelar-skem društvu Domžale-

Kamnik. Dolžnost je opravljal deset let – to je do odecipitve Čebelar-skega društva Kamnik, ki je postalo sa-mostojno. Ob ločitvi Čebelar-skega društva Kamnik od domžalskega, je bil Tomaž glavni pobudnik, da se skupni prapor shrani v kamniški mu-zej.

Tomaž si je zelo prizadeval za ple-menilno postajo Josipa Verbiča na Kopišćih v Kamniški Bistrici. Postavi-li so čebelnjak, v katerem so imeli čebele za oplemenjevanje matic. Za prizadevno delo je dobil tudi prizna-nje Antona Janše II. in III. stopnje. Čebelaril je s petnajstimi AŽ panji do svojega 88. leta starosti. Čebelarско orodje, pripomočke in literaturo, ki jo je uporabljal pri svojem delu je To-maž podaril kamniškemu muzeju.

Ob njegovem častitljivem jubileju smo ga obiskali tudi člani Čebelar-skega društva Kamnik in ga simbo-lično obdarili, predvsem pa smo mu zaželeli še veliko zdravih let.

ČEBELARSKO DRUŠTVO KAMNIK

POGOJI ZA NAJETJE DVORAN V ČEBELARSKEM CENTRU SLOVENIJE

V Čebelar-skem centru Slovenije je po sklepu UO ČZS cena najetja posameznih dvoran naslednja:

Velika dvorana Antona Janše – najetje za cel dan 20.000 SIT + DDV

Srednja dvorana P. P. Glavarja – najetje za cel dan 15.000 SIT + DDV

Mala dvorana A. Žnideršiča – najetje za cel dan 10.000 SIT + DDV

Projekcijsko platno – 1000 SIT

Projektor in računalnik – 10.000 SIT.

Vstopnica za vodeni ogled Čebelar-skega centra s šestimi barvnimi razglednicami je 600 SIT.

ČZS

ČEBELARSKA RADIJSKA PREDAVANJA V NOVEMBRU 2002

Novembra boste v oddaji Kmetijski nasveti na prvem programu Radia Slovenija lahko poslušali:

- **v torek, 12. novembra**, ob 12.30, bo Srečko Progar iz Sostrega govoril o čebelar-skih izkušnjah v minuli čebelar-ski sezoni;
- **v torek, 26. novembra**, ob 12.30, bo mag. Mira Jenko - Rogelj govorila o zdravju čebel v zimskem obdobju.

Urednica Ivanka Polanec

SLOVENICA

zavarovalniška hiša d.d.

KOLEKTIVNO ZAVAROVANJE ZA ČEBELARJE

Slovenica, zavarovalniška hiša, d.d., Ljubljana je pripravila celovito ponudbo kolektivnega zavarovanja namenjenega čebelarjem, ki vključuje zavarovanje čebel, panjev, čebelje družine, satja in medu v medišču.

ZAVAROVANI RIZIKI:

- osnovne nevarnosti požarnega zavarovanja
- dodatno zavarovanje rizika poplave ter visokih voda
- **objestno dejanje tretjih oseb** – krita je škoda, ki bi jo povzročila tretja oseba z razbitjem panjev, poškodovanjem satovja in čebel, razni napisi na čebelnjaku, risbe, madeži na čebelnjaku oz. panjih. Odbitna franšiza znaša 10.000,00 SIT.
- **škoda, katero bi povzročil medved** – odbitna franšiza znaša 10.000,00 SIT.
- **tatvina** – krita je tatvina panja s čebelami in satjem. Zavarovanje krije škodo v primeru, če so bili panji trdno pritrjeni v čebelnjaku ali kamionu, s katerim se vozi čebele na pašo in je bila pri tatvini povzročena tudi materialna škoda na kamionu oz. čebelnjaku. Zavarovalna vsota je tudi letni agregat zavarovalnega kritja za posameznega čebelarja. Odbitna franšiza znaša 10.000,00 SIT.
- **odgovornost čebelarja proti tretjim osebam** – zavarovalna vsota po škodnem dogodku znaša 5.000 EUR.
- **zastropitev čebel** – izključene so huda gniloba čebelje zalege, pršičavost, varoza, nosema ter poapnela zalega (za zavarovanje bolezni čebel, bomo pripravili ponudbo naknadno).
- panji med prevozom ter nakladalni panji za rizik kraje.

Zavarovalne vsote za en panj in vsebino so:

- panj 16.000,00 SIT
- čebele 10.000,00 SIT
- med 14.000,00 SIT

Skupaj vrednost enega panja: 40.000,00 SIT

Za vrednost enega panja 40.000,00 SIT znaša letna premija: 690,00 SIT

Na navedeno premijo se obračuna še 6,5 odstotni davek od zavarovalnih storitev.

Zavarovanje lahko pod ugodnimi pogoji sklenete preko čebelarskih društev s pristopnimi izjavami in pod navedenimi pogoji in cenami samo v primeru, da k zavarovanju pristopi vsaj 25 odstotkov čebelarjev, kateri so člani posameznega čebelarskega društva, v primeru, ko je to število manjše, se navedena premija poveča za 10 odstotkov.

Poleg navedene ponudbe, zavarovalnica Slovenica nudi na osnovi te ponudbe tudi ostala zavarovanja pod posebno ugodnimi pogoji, ki veljajo izključno samo za člane ČZS.

Za vse dodatne informacije pokličite na Slovenico, zavarovalniško hišo, d.d., Celovška 91, Ljubljana, ga. Matejo Geroni na tel. št. **583 86 22**, oz. **040/424 523**.

Zavarovani od A do Ž.

Avto

Dom

Zdravje

Življenje

www.slovenica.si, 080 30 30

V spomin

STONE STRAŠEK

Po kratki, a hudi boleznini nas je januarja 2002 v 74. letu starosti zapustil Tone Strašek.

Prav letos mineva deset let, odkar je Tone začel čebelariti in se je včlanil v Čebelarstvo društvo Ruše. Začel je z dvema panjema in zelo hitro napredoval, saj je že v tretjem letu čebelaril z zavidljivim številom tridesetih panjev,

pozneje pa tudi s šestdesetimi. Zaradi težav z zdravjem pa je v zadnjih letih postopno zmanjševal število panjev, vendar je ostal dejaven član društva.

Za svojo vdanost društvu in dosežene uspehe pri čebelarjenju je prejel odličje Antona Janše III. reda.

Tone, tvoja dela ne bodo pozabljena, ohranili te bomo v trajnem in lepem spominu.

*Za Čebelarstvo društvo RUŠE:
Zoran Zidarič, čebelarški mojster*

INŽ. JOŽE BABNIK

Konec avgusta letos smo se ljubljanski in okoliški čebelarji in tudi čebelarji iz nekoliko bolj oddaljenih krajev poslovali od zelo znanega čebelarja, dolgoletnega člana uredniškega odbora Slovenskega čebelarstva, pisca strokovnih člankov, člana Akademskoga čebelarstva društva in člana ČD Krim inž. Jožeta Babnika. V naših vrstah je smrt spet povzročila veliko vrzel.

Vsak od nas ima rad dobrodušne in vesele ljudi. Eden takšnih je bil tudi naš prijatelj Jože, od svoje rane mladosti zaprišežen čebelar. Ljubezen do čebel mu je bila položena že v zibelko. Rodil se je namreč v družini z bogato čebelarstvo tradicijo. Samostojno je začel čebelariti že kot mlad fant med vojno viro. Na svoji lastni koži je tudi po vojni občutil vse poti in stranpoti političnega in gospodarskega razvoja, tudi v čebelarstvu. Več kot deset let je vztrajal v čebelarstvu zadrugi in Agromelu v trdni veri, da bo lahko čebelarstvo posvetil tudi svojo poklicno kariero. Ker to zaradi različnih okoliščin ni bilo mogoče, si je kruh poiskal drugod, nazadnje v tovarni Kolinska v Ljubljani; tam je dočkal tudi upokojitev. Kljub temu je bil njegov prosti čas še vedno prežet z ljubeznijo do čebel. Ob družini in službi se je vedno rad zatekel v čebelnjak in tam pozabil na vse. Svoje znanje in izkušnje je kot pisec strokovnih besedil v Slovenskem čebelarju rad delil z drugimi čebelarji. Več kot 29 let je bil član uredniškega odbora osrednje strokovne slovenske čebelarje revije, vedno odprt za nove ideje. S svojo tehtno in jasno mislijo je vedno dobro rešil številne zagate, ki jih med čebelarji ni nikoli zmanjkalo.

Več let je sodeloval v komisiji za priznavanje plemenišč in vzrejališč čebeljih matic, ki jo je ustanovilo ministrstvo za kmetijstvo. Z velikim navdušenjem je Jože sodeloval tudi z dr. Poklukarjem pri zbiranju prispevkov za strokovno knjigo Od čebele do medu, ki je pred nekaj leti izšla pri Kmečkem glasu. Vedno bomo cenili njegovo neprecenljivo podporo pri ustanavljanju Slovenskega akademskega čebelarstva društva ter njegovo sodelovanje v uredniškem odboru revije Slovenski čebelar, pri zbiranju sredstev za ČCS in pri delu v ČD Krim.

Za svoje dolgoletno delo v čebelarstvu je prejel tudi vsa

najvišja čebelarstva priznanja, odličja Antona Janše I., II. in III. stopnje, plaketo ob 125-letnici čebelarstva organizacije v Sloveniji in častno priznanje za dolgoletno požrtvovalno delo v čebelarstvu organizaciji.

V imenu Čebelarstva zveze Slovenije, Slovenskega akademskoga čebelarstva društva in Čebelarstva društva Krim izrekamo gospe Ani, sinoma Andreju in Tomažu z družinoma in vsem drugim sorodnikom iskreno sožalje.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja!

*Akademsko čebelarstvo društvo,
Čebelarstva zveza Slovenije in ČD Krim*

FRANC PEČOVNIK

Naše vrste je avgusta letos zapustil dolgoletni čebelar in dosmrtni častni predsednik našega društva Franc Pečovnik iz Raven pri Soštanju.

Rodil se je leta 1926 v kmečki družini, v kateri je čebelaril že oče. Tudi Franc je bil navdušen čebelar, zato si je ob hiši postavil čebelnjak in v njem vzorno čebelaril. Panje si je izdeloval sam in jih hkrati tudi izpopolnjeval, izpopolnil pa je tudi pitalnike. S prevoznim čebelnjakom je čebele prevažal na pašo. Dolga leta je na podružnični šoli v Ravnah vodil čebelarstvo krožek. Franc je bil leta 1966 pobudnik ustanovitve Čebelarstva društva Ravne pri Soštanju. V društvu je spodbudil tudi nakup prapora, ki se je poklonil tudi njemu v slovo. Med NOB je bil borec Gubčeve brigade, v bojih z okupatorjem je bil ranjen, tako da je bil vojni invalid.

Napisal je veliko pesmi o čebelah, naravi in kmečkem življenju. Njegove pesmi so izšle v več knjigah. Čebelarstvo društvo Ravne je na njegovi domačiji vedno našlo prostor za sestanke in čebelarstva srečanja. V njegovi hiši je tudi muzej čebelarstva. Za svoje požrtvovalno delo je prejel več zahval, pohval in priznanj, med drugim tudi vsa odličja Antona Janše, torej odličja I., II. in III. stopnje.

Ob slovesu so mu prijatelji moškega pevskega zbora Ravne, katerega član je bil, zapeli nekaj žalostink.

V Čebelarstvu društvu Ravne nad Soštanjem je ob smrti našega častnega predsednika, neutrudnega društvene delavca in izkušenega čebelarja Franca Pečovnika zaževala velika praznina. Zahvaljujemo se mu za vse, kar je storil za čebelarje, in tega je bilo veliko, zato ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

*ČD Ravne pri Soštanjem,
Rafko Blatnik*

TINE BENEDIČIČ

Po hudi boleznini nas je v 67. letu starosti zapustil naš dragi prijatelj Tine. Marljiv, kot je bil, si je po upokojitvi zgradil čebelnjak. Bil je ljubiteljski čebelar, kljub temu pa je vedno sledil vsem novostim. Zelo rad je izmenjeval izkušnje z drugimi čebelarji društva, katerega član je postal takoj, ko je začel čebelariti. Letos se je kljub hudi boleznini razveselil odličja Antona Janše III. stopnje, tedaj pa je kot vedno pričakoval tudi prvi pomladanski izlet čebel.

Od njega smo se poslovili v času, ki je za čebelarje najljepši. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

Čebelarstvo društvo Železniki

Mali oglasi

- PRODAM** panje AŽ na 10 in 7 S, na vašo željo jih lahko predelam tudi v trietažne panje, ☎ 01/ 361 735.
- KUPIM** čebelarke knjige hrvaških avtorjev ter starejše in novejše letnike revije Hrvatska pčela, ☎ 041 463 149.
- PRODAM** zaradi bolezni čebelnjak ter 7 čebeljih družin v AŽ panjih 10 S in čebelarski pribor. Čebele so nahranjene in očiščene varoe, ☎ 03/ 548 11 47.
- PRODAM** električni kotel za kuhanje voščin, ☎ 041 639 612.
- PRODAM** ugodno čebelnjak krnjiček za 12 AŽ panjev, 6 AŽ panjev in točilo na štiri sate, ☎ 07/ 49 78 431.
- PRODAM** tovornjak TAM 2000 v voznem stanju, predelan za prevoz od 30 do 40 AŽ panjev, ☎ 040 550 051.
- KUPIM** manjši čebelnjak, lahko je starejši in prodam cvetlični in kostonjev med, ☎ 01/ 28 39 304.
- PRODAM** sadike medovitega drevesa eodije, ☎ 041 410 152.
- OBREZUJEM** sadno drevje, uredim in zasadim vam okolico čebelnjaka, prebarvam vam panje, po potrebi pomagam pri oskrbi čebel. Tadej Udovč, ☎ 041 570 765.
- KUPIM** primerno ohranjeno rabljeno točilo za med na tri ali štiri sate, motorno ali ročno, ☎ 040 855 203.

ODPOVED »SLOVENSKEGA ČEBELARJA«

Prosimo vse dosedanje prejemnike **Slovenskega čebelarja**, ki ga v letu 2003 ne želijo več prejemati, da nam pisno **to sporočijo** na naslov: ČZS, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica, ali po telefonu 01/ 729 61 00 **najpozneje do 10. decembra 2002.**

OBVESTILO MENTORJEM ČEBELARSKIH KROŽKOV

Redni letni seminar za mentorje čebelarskih krožkov bo v soboto, 16. novembra 2002, ob 10. uri v prostorih Čebelarskega centra Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica.

Prosimo, da svojo udeležbo na seminarju prijavite pisno ali po telefonu 01/ 7296 100 do 10. 11. 2002.

Vljudno vabljeni.

Čebelarska zveza Slovenije

Predlogi za odličja Antona Janše, Petra Pavla Glavarja in Antona Žnideršiča

Vodstva društev prosimo, naj do **15. februarja 2003** na Čebelarsko zvezo Slovenije pošljejo predloge za podelitev odličja Antona Janše I. stopnje ter predloge za podelitev nagrad Petra Pavla Glavarja in Antona Žnideršiča. Predloge morajo še pred občnim zborom ČZS obravnavati pristojne komisije in upravni odbor ČZS.

Pravilnik o odlikovanjih, priznanjih in nagradah je bil objavljen v Slovenskem čebelarju, št. 11/98, str. 311–313, nove obrazce za prijavo kandidatov pa vam na vašo željo pošljemo brezplačno.

Tajništvo ČZS

LICITACIJA ZA PRODAJO DOSTAVNEGA AVTOMOBILA

Vse zainteresirane čebelarje obveščamo, da prodajamo rabljen dostavni avtomobil:

Podatki o vozilu:

- lastnik: Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica
- vrsta: kombinirano vozilo
- znamka: Citroen
- tip: C 15 D
- številka šasije: VF7VDPG0010PG6693
- številka motorja: 161a4021982
- leto izdelave: 1996
- število prevoženih km: 270.000.
- Vozilo je neregistrirano.

IZKLICNA CENA: 400.000,00 SIT

Vozilo je na lokaciji Čebelarskega centra Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica.

Nakup vozila bo opravljen po načelu videno-kupljeno. Dajatve v zvezi z nakupom avtomobila plača kupec.

Svojo pisno ponudbo pošljite na naš naslov v zaprti kuverti z vidnim napisom »NAKUP AVTOMOBILA« do 15. 11. 2002. Licitacija bo na lokaciji ČCS, 15. 11. 2002 ob 12. uri.

Tajništvo ČZS

APIS M & D, d.o.o. MARKO DEBEVEC

**ČUŽA 7 – 1360 VRHNIKA
Tel., faks: (01) 755 12 82**

Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure, ob sobotah od 9.–12. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

NOVO!

**Nizkonakladni, LR, AŽ panji 10-, 7- in 5-satni.
Kakovostna izdelava po ugodni ceni.**

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM TERAPEVTSKIH SREDSTEV
- APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL
- NA DEBELO IN DROBNO PRODAJAMO VSO ČEBELARSKO OPREMO
- TRAJNO NIZKA AKCIJSKA CENA PREDELAVE VOSKA V SATNICE (180 SIT za kg)

NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI

- Vse čebelarje in čebelarstva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti. Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.
- Prekuhava voščin v satnice, takojšnja menjava.

Čebelarstvo **RIHAR – KOCJAN**

**Robert Kocjan, s.p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova**

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME – TRGOVINA

Delovni čas: pon.–petek od 8.–12. ure in od 15.–18. ure, sobota od 8.–12. ure

Smo družinsko podjetje z dolgoletno tradicijo na področju čebelarstva in izdelovanja čebelarске opreme. Vsa oprema je narejena na podlagi znanja in izkušenj, pridobljenih v domačem čebelarstvu.

IZDELUJEMO: žične matične rešetke, plastične odtočne pipe, čebelarске lopatke, lovilce rojev, plastična obešala in razstojšča, testne mreže, sladkorne pogače in rogličene satnike.

Izdelujemo tudi kakovostne hladno valjane satnice vseh velikosti. Vosek je steriliziran pri 125 °C.

Na voljo so vam tudi naše storitve: kuha voščin (od 1. 10. do 30. 4.) in mletje sladkorja. V naši trgovini pa vam ponujamo tudi vso preostalo čebelarско opremo.

Tel./faks: ++386(0) 1/364 11 06; GSM: 031/351 964, e-pošta: ROBINELI@SINT.NET

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Logar

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme v vrednosti več kot 5.000 SIT, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka
od 8.00 do 12.00
in od 15.00 do 18.00
ob sobotah
od 9.00 do 12.00

LOGAR TRADE, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415
e-pošta: logar-trade@siol.net, internet: www.logar-trade.si

Izdelujem čebelnjake – brunarice
vseh velikosti po vaši želji.

Za vaša naročila se priporoča

Mizarstvo **MATJAŽ MALAVAŠIČ**

Zaplana pri Vrhniki, Ograje 21
1360 Vrhnika

☎ 01 7541 795 in GSM 041 633 311.

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA, TEL.: 01/755 13 17

GSM: 041/420 200

V ZALOGI:

- panji AŽ (9s, 10s, 12s)
- prašilčki (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalniki Francič
- distančni vložki
- vehe za povezavo AŽ panjev
- trietažni AŽ (10 s)
- AŽ Kozinc 11+3

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev.
Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani).
Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

NOVO: Pri nakupu desetih panjev vam podarimo prašilček.

CERES, d.o.o.

Mirna 14, 9000 Murska Sobota

TRGOVINA MARTJANCI

Tel.: (02) 548 16 39, GSM: 041/882 871

E-pošta: kapun.stanko@email.si

NOVO!
Specializirana trgovina
s čebelarškim materialom

Po ugodnih cenah ponujamo ves čebelarški material. Imetnikom čebelarških kartic omogočamo popust. Po dogovoru dostavimo čebelarški material na dom osebno ali po hitri pošti. Ob delavnikih je trgovina odprta od 8. do 16. ure, ob sobotah pa od 8. do 12. ure.

Se priporočamo!

Ugodno – kozarci za med

Firma

STENKO d.o.o.

Špruha 3 – TRZIN – ☎ (01) 562 17 22

Čebelarjem ponujamo steklene kozarce po ugodnih cenah: 720 ml (grlo Ø 82 mm) po **32,40 SIT/kos.** pakirani po **36,60 SIT/kos.**, 370 ml (grlo Ø 66 mm) po **26,40 SIT/kos.**, pokrove, zlato lakirane, 0,82 mm po **15,00 SIT/kos** in 0,66 mm po **12,00 SIT/kos.**

Po dogovoru naročeno blago tudi dostavimo.

Gostilna
Restavracija
Galerija

Avsenik

GREGA AVSENIK, s.p., Begunje 21

»Pri Jožovcu« – Tel.: 04/530 70 30

ČETRTEK, 7. NOVEMBRA – VEČER ZIMZELENIH MELODIJ S PLESNIM ORKESTROM «**BID BANG**» IZ RADOVLJICE IN GOSTOM VEČERA **OTOM PESTNERJEM** OB 20. URI • **PETEK, 8. NOVEMBRA** – **ANSAMBEL ZUPAN** • **SOBOTA, 9. NOVEMBRA** – HIŠNI ANSAMBEL «**JOŽOVČ**» • **PETEK, 15. NOVEMBRA** – «**GORENJSKI KVINTET**» • **PETEK, 22. NOVEMBRA** – HIŠNI ANSAMBEL «**JOŽOVČ**» • VSE OSTALE GLASBENE PRIREDITVE SO OB 19. URI.

Informacije in rezervacije po tel. št. 04/533 34 02

**ŠTAJERSKA ČEBELARSKA
ZADRUGA CELJE, z.o.o.**

Prodajalna «**ČEBELARNA**»
3000 CELJE, Gosposka 3
Tel: (03) 544 17 23
apis_styria@hotmail.com

Odkupujemo tudi
ČEBELJE DRUŽINE
za izvoz v EU!

V trgovini lahko dobite ves čebelarški repromaterial:
- panje, opremo, zaščitno opremo, hrano za čebele.

Odkupujemo vse čebelje pridelke po ugodnih cenah.
Trgovina je odprta
ob ponedeljkih, torkih, četrtnih in petkih
od 8. - 15. ure, ob sredah pa od 9. - 12. in od 15. - 18. ure.
Odprta je tudi vsako prvo soboto v mesecu od 8. - 12. ure.

Se priporočamo!

Prve čebelje družine
kranjske sivke,
prodane po 70. letih v Francijo!
s sodelovanjem Lojze in Remy Ivanec
SC LA CARNIOLE
www.apiphyt.com/carnica

KGR Rakovec, s.p.

Gunceljska c. 28 a, 1210 Ljubljana-Šentvid

Tel./faks: (01) 512 46 77 – GSM 041/639 658 – www.kgr-sp.si, e-pošta: kgr@kgr-sp.si

ČEBELARSKA OPREMA IN DROBNI PRIBOR

- LOVILEC ROJEV AŽ, LR, ŽICA ZA ŽIČENJE • SMUKALEC CVETNEGA PRAHU 280, 330 mm
- VILICE, KLEŠČE ZA SATNIKE, MATIČNE KLEŠČE • MATIČNE REŠETKE HANEMAN, ŽIČNE AŽ, LR
- AVSTRALSKE SPONKE, ZAPAHI 2/2 MALI, VELIKI, ZAPAHI L-D • RAZSTOJIŠČA AŽ 5-15

GOTOVINSKI NAKUP: 5-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 4.000 SIT, 8-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 20.000 SIT **Z VELJAVNO ČLANSKO KARTICO.**

ODPRTO OD 8. DO 14. URE (ponedeljek – sobota) oziroma po dogovoru po telefonu 041 639 658.

Naročeno blago vam lahko pošljemo z Door to Door.

ČEBELARSKA ZVEZA DRUŠTEV MARIBOR

Streliška 150
2000 Maribor
Tel/Faks: 02 331 80 10

Prodajno razstavni prostor je odprt:

Pon. - Pet.: od 9⁰⁰ do 17⁰⁰

Sob. od 8⁰⁰ do 13⁰⁰

V nedeljo zaprto; Tel: 02 320 53 46

Dostop do novega centra

Vabimo vas v Čebelarški center Maribor, na
Streliški c. 150 (ob betnavskem gradu)

PONUJAMO VAM:

Čebelarstvo opremo - Drobnji čebelarški pribor - Zaščitna sredstva - Vse vrste panjev: AŽ, nakladni, Kirer - Satniki za vse vrste panjev - Satnice za AŽ, za nakladni LR, za mali in veliki KIRAR - Plastične satnice za nakladne in Kirarjeve panje - Steklena, lesena, kartonska in plastična embalaža - pokrovčki za kozarce. **UGODNO: Sladkor, sladkor v prahu, invertna sladkorna pogača, sladkorna raztopina FRUTASUN 85 Q 0 (v embalaži ali točena) **ODKUPUJEMO SMREKOV, HOJEV in GOZDNI MED (z blagovno znamko, kontroliranega porekla), ČEBELJI VOSEK IN SUH PROPOLIS.****

Pri nas je možnost plačila
z vsemi plačilnimi
karticami*

*Pri nakupu nad 5.000 Sit velja 3%, pri nakupu nad 10.000 pa 5% popust. Ostali popusti se izključujejo.

Možnost naročanja
prodajnih artiklov (po
telefonu, faksu, e-pošti), po
povzetju, na vaše stroške.

ŠE VEDNO PA PRODAJAMO MED IN DOMAČE PRIDELKE NA
STARI LOKACIJI ČEBELARSKA ZVEZE DRUŠTEV MARIBOR:
Tyrševa ul. 26 - 2000 Maribor
GSM: 041/268-954

ODPRTO:

Ponedeljek - petek: 10⁰⁰ - 17⁰⁰
Sobota: 9⁰⁰ - 12⁰⁰

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo: (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks: (01) 729 61 32.

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@cebelarska-zveza-slo.si – pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si – urednik Janez Mihelič: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, Marjan Debelak, dipl. inž. arh., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jože Šnajder,

dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Jože Babnik, inž. agr., dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar,

mag. Mira Jenko - Rogelj, Marjan Debelak, univ. dipl. inž. arh., čebelarški mojster Franci Marolt in dr. Aleš Gregorc.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2002 za nečlane je 7.700,00 SIT. Posamezna številka stane 700 SIT za člane oz. 750 SIT za nečlane

skupaj z 8 % DDV. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 6.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas

(20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 50 SIT.

Reklamni oglasi: Cela barvna stran na ovitku 100.000 SIT, v sredini 60.000 SIT, pol strani 30.000 SIT, tretjina strani 20.000 SIT,

četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za celoletno objavo 30%.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 183000013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120.

Za naročnike iz tujine – devizni račun: LJ BA SI 2X900272606274/0 – je letna naročnina 36 US \$.

Priloga za tisk: Prepress, d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Ljubljana, d.d., Ljubljana.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak, dipl. inž. arh.

Sedaj je čas za uporabo II 35 686₂₀₀₂ alternativnih sredstev prot

85 % MRAVLJINČNA KISLINA
za zatiranje varoe

60 % MRAVLJINČNA KISLINA
za zatiranje varoe

6,5 % OKSALNA KISLINA
za zatiranje varoe

3 % OKSALNA KISLINA
za zatiranje varoe

15 % MLEČNA KISLINA
za zatiranje varoe

80 % OČETNA KISLINA
za razkuževanje stija v zaprtih prostorih

JODOVA TINKTURA
razkužilo proti noseči

RAZKUŽILO NaOH
lug za razkuževanje čebelarške opreme

NOV
VARROX - V

900200165, 11

COBISS

- učinkovit, preprost in biološko neoporečen
- 96% učinkovit v času, ko v panju ni zalege
- čebele ga prenašajo optimalno
- nobenih ostankov v vosku in medu

- preprosta in hitra uporaba,
- ni potrebno odpiranje panja.

Čas uporabe:

V brezpašnem obdobju (november, december),
kot tudi v času zalegarja.

PE ČEBELARSKI
CENTER MARIBOR

Tel: 02 / 320 53 46
Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:
Vsak dan od 9. do 17. ure
Sobota od 8. do 13. ure
V nedeljo zaprto.

**Možnost plačila z
vsemi plačilnimi
karticami**

Velika izbira embalaže za med in čebelje pridelke. **Možnost naročanja**
prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na vaše stroške.

Tržaška 65, 2000 Maribor

Telefon: 02/320-64-52
Faks: 02/332-62-71
e-mail: vema@siol.net
naročila: embalaza@vema.si

Delovni čas:
pon. - pet.: 9^h - 19^h
sobota: 9^h - 13^h

SPOŠTOVANI ČEBELARJI

Za splošen napredek čebelarstva, posodabljanje čebelarške opreme in izboljševanje ponudbe, za boljše
trženje in informiranje čebelarjev – članov ČZS Vam Medex daje možnost nakupa čebelarške opreme

S POPUSTOM od 5 do 10 %

5% popust velja pri nakupu čebelarške opreme v vrednosti do 9.999 SIT,
10% popust pa velja pri nakupu v vrednosti več kot 10.000 SIT.
Uveljavljanje popusta bo možno le ob predložitvi veljavne članske kartice.

Pričakujemo Vas v Medexovi prodajalni na Linhartovi 49/a
od ponedeljka do petka, od 7.30 do 14.30.

Hkrati Vas obveščamo, da imate kot člani ČZS možnost naročanja čebelarške opreme **po povzetju**.
Naročeno blago Vam bomo dostavili **s paketno pošto**.
Stroške poštnine poravnava naročnik ob prevzemu.

medex
international, d.d.
linhartova 49/a
ljublana, slovenija

živeti z naravo